

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว
เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ของ ศิริกานดา ชูชื่น เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....ประธาน

(ดร.กาญจนาภา พงศ์พนรัตน์)

.....กรรมการ

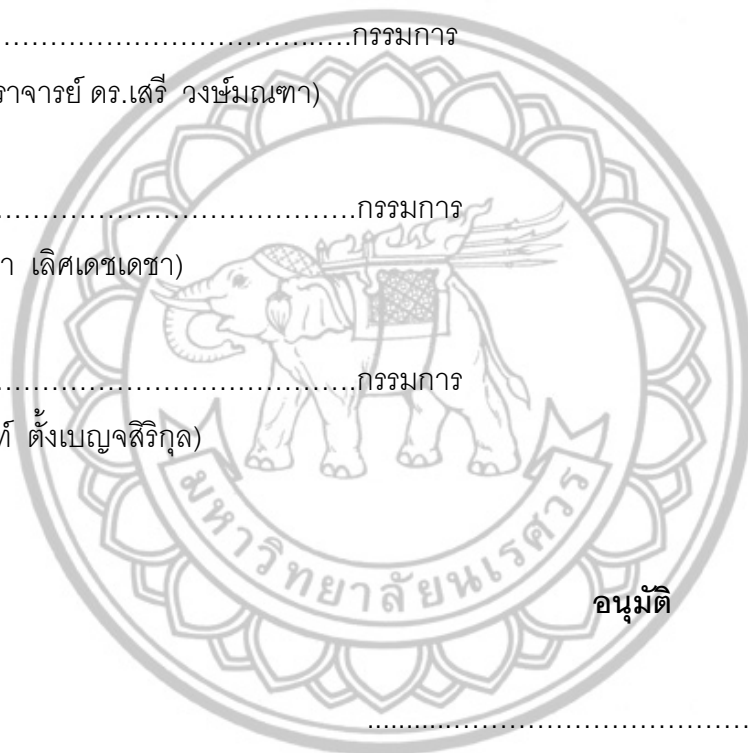
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสวี วงษ์มณฑา)

.....กรรมการ

(ดร.ภัณฑิรา เลิศเดชเดชา)

.....กรรมการ

(ดร.สหพันธ์ ตั้งเบญจสิริกุล)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินิจ ภูพัฒน์วิบูลย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

พฤษภาคม 2554

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อุทิศสละเวลาอันมีค่ามาเป็นทีปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณ ดร.กาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์ ดร.ภรณ์ทิรา เลิศเดชเดชา ดร.สหพันธ์ ตั้งเบญจศิริกุล รองศาสตราจารย์มนัส ชัยสวัสดิ์ และดร.ชัยวัฒน์ ตันติยศมาศ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และคงคุณค่า

กราบขอบพระคุณ ดร.รุ่งโรจน์ สีเหลืองสวัสดิ์ คุณอัจฉราวรรณ เพ็ญวันศุกร์ คุณจิรัชฉิน กীরตติพัฒน์ คุณดรณี ไบเกตู เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และแนวทางในการพัฒนาเทศบาลเมืองหัวหิน ขอขอบพระคุณบุคลากรของเทศบาลเมืองหัวหิน ผู้ประกอบการ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหัวหินทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเสรี ชูชื่น คุณแม่วินัย ชูชื่น คุณชนัญญา หลักด่าน คุณชัชวาล แสงทองล้วน คุณปิยะรัตน์ เจริญประไพ และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์หัวหิน ที่เป็นกำลังใจและให้โอกาสในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร เพื่อนิสิต ปี 52 สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว ที่ได้ร่วมให้กำลังใจในการเรียน ฝ่าฟันอุปสรรคจนถึงจุดหมาย และมีมิตรภาพอันดีต่อกันตลอดมาและจะอยู่ในความทรงจำตลอดไป

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองหัวหิน ต่อไป

ศิริกานดา ชูชื่น

ชื่อเรื่อง	แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ผู้วิจัย	ศิริกานดา ชูชื่น
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.เสวี วงษ์มณฑา
กรรมการที่ปรึกษา	ดร. ภัณฑิรา เลิศเดชเดชา
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ศศ.ม สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2553
คำสำคัญ	ศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า T-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way-ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากเป็นลำดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามลำดับ โดยมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วนเป็นอันดับสุดท้าย

คำสำคัญ : ศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Title	The Guidelines to Improve the potential of Hua Hin's tourism Destination, Changwat Prachuapkhirikhan
Author	Sirikanda Chuchen
Advisor	Associate Professor Seri Wongmontha, Ph.D.
Co – Advisor	Bhanhira Lertdechdecha, Ph.D.
Academic Paper	Thesis M.A. in Hotel and Tourism Management, Naresuan University, 2010
Keywords	Potential of Hua Hin, Prachuap Khiri Khan Province as a tourist destination.

Abstract

The purpose of this study was to establish guidelines in order to increase the potential of Hua Hin, Prachuap Khiri Khan Province, as a tourist destination. It used both the quantitative and qualitative research method on a sample group of 400 people residing in Hua Hin municipality. The method used to collect the data had a reliability of 0.98. The statistics that were used in the analysis of the data included percentage, mean, standard deviation, the T-test and analysis of variance only (one way ANOVA).

Through the study it was found that, when taking into account the views of the community as a whole regarding methods to increase Hua Hin's potential as a tourism destination, marketing and promotion were considered the most important. The factors following that included: providing knowledge to organizations for the development of sustainable tourism, and the development of products, services and facilities respectively. The final factor regarding methods for increasing Hua Hin's potential as a tourist destination was the building of networks between every sector involved in the tourism industry.

Keywords : Potential of Hua Hin, Prachuap Khiri Khan Province as a tourist destination.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	3
ขอบเขตของงานวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยว.....	26
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	30
แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว.....	37
ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการพัฒนาเทศบาลเมืองหัวหินระดับจังหวัด.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	55
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาล เมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	57
การทดสอบสมมติฐาน.....	68
ผลการรวบรวมบทสัมภาษณ์.....	85
5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	90
สรุปผลการศึกษา.....	90
อภิปรายผล.....	95
ข้อเสนอแนะ.....	97
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก.....	105
ประวัติผู้วิจัย.....	110

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงกรอบแนวคิด.....	5
2 แสดงความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับธุรกิจโดยตรงและโดยอ้อม....	18
3 แสดงลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	56
4 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	57
5 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก.....	59
6 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว.....	61
7 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว.....	63
8 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน.....	65
9 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	67
10 แสดงเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ.....	68
11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ.....	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 แสดงการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ.....	71
13 แสดงเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำแนกตามอายุเป็นรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ้.....	72
14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	74
15 แสดงการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ.....	75
16 แสดงเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ้.....	77
17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ.....	79
18 แสดงการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ.....	80
19 แสดงเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ้.....	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า	
20	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	84
21	แสดงการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	85
22	แสดงเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือนเป็นรายคู่โดยวิชีพเพ.....	86

ตัวอย่างสารบัญตารางภาษาไทย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงลักษณะของผู้ที่มีเซาร์อาร์มณสูงและต่ำ.....	5
2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนิสิต ชั้นปีที่ 1 ของแต่ละคณะ.....	15
3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ของตัวแปรจัดประเภท.....	20
4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรพยากรณ์และ ตัวแปรเกณฑ์.....	25
5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์.....	40
6 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ เมื่อใช้คะแนนเซาร์อาร์มณ เป็นตัวแปรเกณฑ์.....	65
7 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณขั้นตอน เมื่อใช้คะแนน เซาร์อาร์มณ เป็นตัวแปรเกณฑ์.....	82

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์และหลากหลาย อีกทั้งยังมีเสน่ห์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล ป่าไม้ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เป็นต้น ซึ่งนโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาลในปัจจุบันที่สนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและทำรายได้สูงสุดเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงาน การสร้างรายได้ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งในระดับชาติและระดับชุมชนอย่างต่อเนื่อง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย (ชาญชัย ชื่นจำพันธ์, 2552, หน้า 1)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดทำแผนแม่บทอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ.2544-2553) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2543 ได้กล่าวถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลกจะมีจำนวนถึง 1,000 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2553 และ 1.56 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 และกล่าวถึงสถานการณ์นักท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับสองรองจากยุโรป สำหรับประเทศไทย WTO คาดการณ์ว่าจะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.9 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าการเติบโตของเอเชียแปซิฟิก (เบญญา จันทร, 2545, หน้า 1)

การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ จนมาถึงปัจจุบันทรัพยากรดังกล่าวได้เสื่อมโทรมลง ส่วนหนึ่งมาจากการใช้อย่างฟุ่มเฟือย ขาดการบำรุงรักษา และไม่คำนึงถึงการพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เน้นแต่จำนวนนักท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ไม่เน้นการพัฒนาดูแลแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละพื้นที่ จากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากนั้นทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตามมาอย่างต่อเนื่อง เช่น การทำลายป่าไม้ ขยะมูลฝอย ความแออัดของสิ่งก่อสร้างที่บดบังทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว การติดขัดของการจราจร ความเสื่อมโทรมของโบราณวัตถุ โบราณสถาน ตลอดจนค่านิยมของประชากรในท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว และความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน ภาครัฐและภาคเอกชนต้องมึนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น โดยมีการกำหนดทิศทางและมาตรการที่สอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน รวมทั้งป้องกันและควบคุมปัญหา ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชากรในชุมชนให้มีมาตรฐานที่ ชัดเจนเพื่อรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้ง ประชาชน ผู้ประกอบการ เทศบาลเมืองหัวหิน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อย่างเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความ พร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุกๆ ปี โดยไม่มีผลกระทบต่อแหล่ง ท่อเที่ยว และยังคงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของธรรมชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงจังหวัดหนึ่งในภาคกลางตอนล่าง หรือ ตอนบนของภาคใต้ เป็นประตูสู่จังหวัดภาคใต้คือชุมพร และมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นชายหาดต่างๆ หมู่เกาะหรือภูเขาถ้ำน้ำพุ เป็นสถานที่ตากอากาศเก่าแก่ตั้งแต่ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประจวบคีรีขันธ์เคยเป็นที่ตั้งของเมืองนารัง สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ต่อมาในรัชกาลสมัยที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้ตั้งเมืองขึ้นใหม่ที่ปากคลองอีรม ชื่อว่า เมืองบางนางรม และในสมัยรัชกาล ที่ 4 ได้รวบรวมเมืองบางนางรม เมืองกุย และเมืองคลองวาฬเป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแปลว่า เมืองที่มีภูเขาเป็นหมู่ๆ โดยมีที่ว่าการเมืองอยู่ที่เมืองกุย จนกระทั่ง พ.ศ.2441 จึงย้ายที่ว่าการมาอยู่ ที่อ่าวเกาะหลัก หรืออ่าวประจวบ ซึ่งเป็นที่ตั้งของตัวเมืองประจวบคีรีขันธ์ในปัจจุบัน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ประมาณ 6,367.620 ตารางกิโลเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่ แคนเป็นคาบมหาสมุทรยาวลงไปทางใต้ โดยมีส่วนที่แคบที่สุดจากเขตแดนไทย-พม่าด้านตะวันตก จนถึงฝั่งทะเลด้านตะวันออกเป็นระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร อยู่บริเวณด่านสิงขร ท้องที่ตำบล คลองวาฬ อำเภอเมือง และมีความยาวจากเหนือจรดใต้เป็นระยะทางประมาณ 212 กิโลเมตร แบ่ง การปกครองเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี อำเภอ กุยบุรี อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย และอำเภอสามร้อยยอด (<http://www.paiteaw.com/provinces/prachuapkirikhun/>)

อำเภอหัวหินเป็นอำเภอหนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้ง ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ ทะเล

น้ำตก ป่าไม้ และแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับการมาเยือนของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เช่น พลับพลาสถานเริงไฟ ตลาดใต้รุ่งหัวหิน ปฏิมากรรมโผนกึ่งเพชร จุดชมวิวดูเขาตะเกียบ เขาไกลาศ หาดสวนสนประดิพัทธ์ เกาะสิงโต หาดเขาเต่า ศาลพระพรหม เขาหินเหล็กไฟ น้ำตกปาละอู อุทยานเขาสามร้อยยอด ฯลฯ ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วโลก อีกทั้งยังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวในการมาเยี่ยมชม ผู้วิจัยก็เป็นบุคคลหนึ่งที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน เป็นระยะเวลาช้านาน และได้เห็นภาพลักษณ์ของเทศบาลเมืองหัวหิน ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ แหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีระยะทางใกล้กับกรุงเทพฯ มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลายประเภท เป็นต้น อีกทั้งผู้วิจัยมีความประสงค์ให้เทศบาลเมืองหัวหินเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างยั่งยืน มิใช่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมตามกระแสของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตของงานวิจัย

เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยที่ตรงกับวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ แหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ชายหาด ป่าไม้ น้ำตก จุดชมวิวดูเขาตะเกียบ
2. ขอบเขตด้านประชากร คือ ประชาชนในท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวทางการพัฒนา หมายถึง การกำหนดรูปแบบ และนโยบายในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการกระทำที่มีการเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ สวยงามและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติได้แก่ ทะเล ภูเขา น้ำตก ป่าไม้ ถ้ำ ฯลฯ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมแบบย้อนยุค หมู่บ้านช้าง จุดชมวิว เป็นต้น

ประชาชนท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน และประกอบอาชีพใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว หรือบริเวณใกล้เคียง และรวมไปถึงเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหา และให้การสนับสนุนเทศบาลเมืองหัวหิน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเจริญและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไปในอนาคต

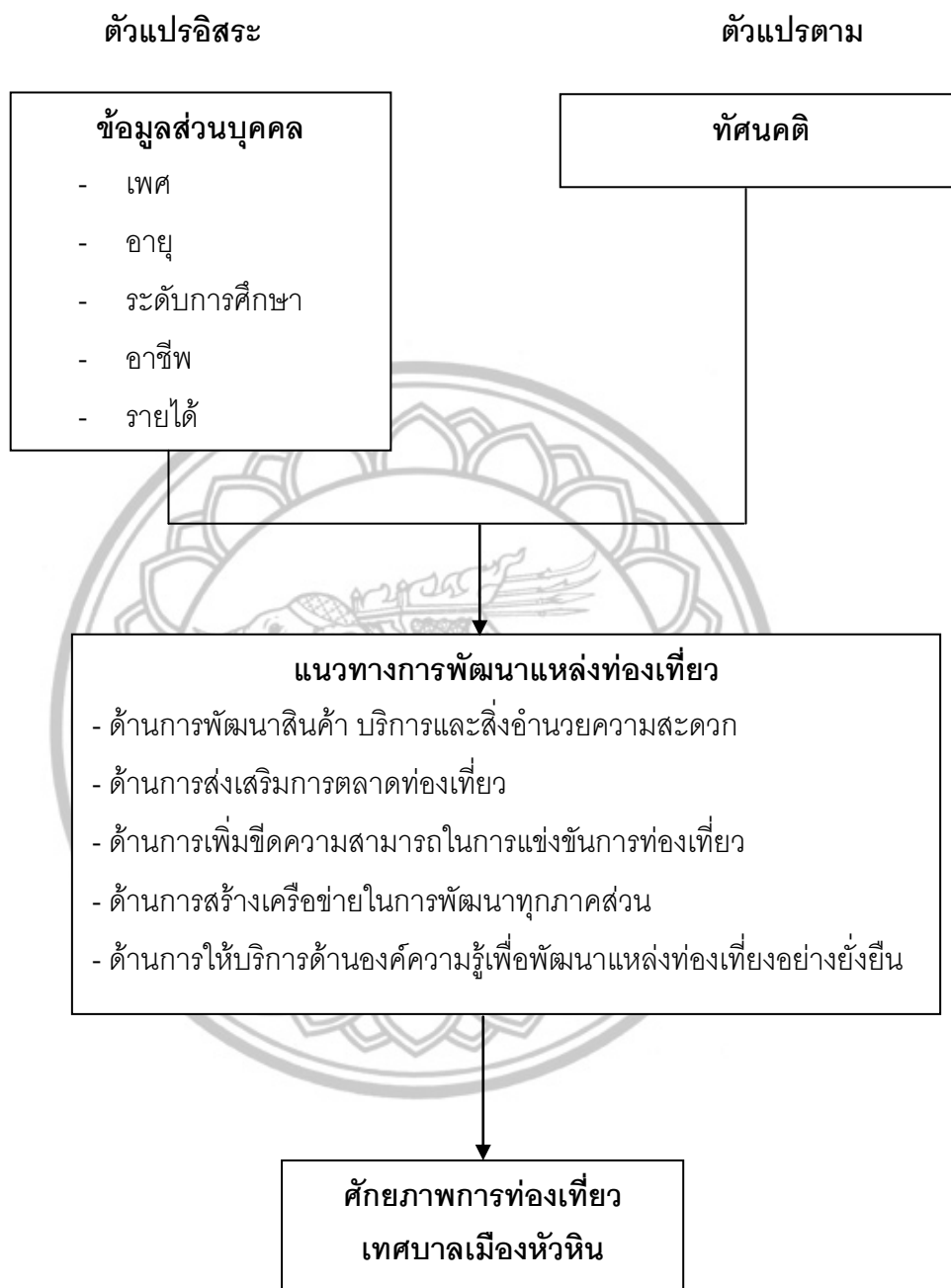
ศักยภาพการท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับและอำนวยความสะดวกเพื่อตอบสนองความต้องการให้กับนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหัวหินที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่แตกต่างกันมีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

2. ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหัวหินมีทัศนคติที่แตกต่างกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตาราง 1 แสดงกรอบแนวคิด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยว
4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
5. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทัศนคติ
6. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว
7. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

เพื่อจะได้เข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวที่ดียิ่งขึ้น ในส่วนนี้จะได้อธิบายถึงมโนทัศน์ของคำว่าท่องเที่ยวรวมถึงมิติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวตามความหมายในภาษาไทยนั้น ใช้คำว่า “ไปเที่ยว” มีความหมายว่าการเดินทางไปยังสถานที่ใดที่หนึ่งทั้งใกล้และไกลเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของคำว่าท่องเที่ยว หมายถึง เที่ยวไป เมื่อแยกดูความหมายเฉพาะคำได้ความหมาย ดังนี้

“ท่องเที่ยว” หมายถึง เดินก้าวไปในน้ำ

“เที่ยว” หมายถึง กิริยาที่ไปที่โน่นที่นี้เรื่อยไป มักใช้พูดประกอบกริยาอื่น เช่น เดินเที่ยวเตร็ดเตร่ไปหาความสนุกเพลิดเพลินตามที่ต่างๆ

คำว่า “การท่องเที่ยว” เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง ซึ่งไม่ได้หมายถึงเพียงการเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์เท่านั้น หากแต่การเดินทาง

เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง ก็นับเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2535, หน้า 25)

ดังนั้นความหมายของ “การท่องเที่ยว” (Tourism) ตามนิยามสากล จึงหมายถึงผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและการบริการต่างๆ อีกด้วย

หม่อมหลวงดุษฎี ชุมสาย และฉันทน์ พรหมโยธี, 2527 ได้อธิบายถึงความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวและการเดินทางไว้ในหนังสือ “ปฐมบทแห่งการท่องเที่ยว” ว่าการท่องเที่ยวเป็นเรื่องของการเดินทาง ถ้าไม่มีการเดินทางก็ไม่มีการท่องเที่ยวและการเดินทางได้มีผู้ดำเนินงานการท่องเที่ยวกับการเดินทางปนๆกัน บางครั้งก็มักจะใช้คำว่า การท่องเที่ยวให้มีความหมายถึงทั้งการท่องเที่ยวและการเดินทาง สำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ใช้ชื่อในภาษาอังกฤษว่า Tourism Authority of Thailand ส่วนการท่องเที่ยวประเทศอังกฤษใช้ชื่อว่า British Tourist Authority มีบางคำใช้คำ การเดินทางให้มีความหมายถึงทั้งการเดินทางและการท่องเที่ยว เช่น องค์การการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ซึ่งจัดตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เรียกชื่อว่า International Union of Official Travel Organization (IUOTO) สถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยฮาวายสอนวิชาการท่องเที่ยวชื่อว่า School of Travel Industry Management และสมาคมการท่องเที่ยวสำหรับภาคพื้นแปซิฟิกได้ชื่อว่า Pacific Area Travel Association ซึ่งหม่อมหลวงดุษฎี ชุมสาย และฉันทน์ พรหมโยธี, 2527 ได้สรุปความหมายของคำว่า Tourism ไว้ดังนี้

- Tourism**
1. การท่องเที่ยว
 2. การเดินทางเพื่อความสราญใจ
 3. การบริหารงานธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

- Tourism**
1. นักท่องเที่ยว
 2. ผู้เดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งเพื่อเฝ้าดูสาธารณณ์ หรือ เพื่อความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและกลับมาที่จุดเริ่มต้น
 3. (เป็นคุณสมบัติ) เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว

4. (เป็นกริยา) ท่องเที่ยว

- Tour**
1. เส้นทางที่ผู้เดินทางใช้เดินทางโดยตั้งต้นจากที่พักอาศัย แล้วกลับมาที่เดิม

2. (เป็นกริยา) เดินทางตามนัยของความหมายที่ 1

คำว่า Tour ในภาษาอังกฤษเดิมเป็นคำในภาษาฝรั่งเศสซึ่งพัฒนามาจากคำ Tornus ในภาษาลาติน โดยนักศึกษาของชาวอังกฤษได้นำคำว่า Tour1 ไปใช้ในภาษาอังกฤษ

โดยกล่าวว่าคนผู้ดีที่จะได้รับการศึกษาอย่างสมบูรณ์จะต้องเข้าไปท่องเที่ยวในประเทศต่างๆในยุโรปให้ทั่วถึง เขาใช้คำว่า To make a grand tour และต่อมาคำว่า Tourism ซึ่งหมายถึง “ลัทธิการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา” ที่เกิดขึ้นและขยายตัวขึ้น อันหมายถึง การท่องเที่ยวทั่วไป สำหรับในอังกฤษการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีคนมานานแล้วแต่ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Travel อย่างไรก็ดีหม่อมหลวง ตู๊ย ชุมสาย ได้กล่าวว่า แม้คำว่า Tour กับคำว่า Travel จะเป็นคำที่มีความหมายเกือบเหมือนกันก็จริง แต่เมื่อถึงคราวที่จะใช้คำ “นักท่องเที่ยว” นั้น องค์กรทุกแห่งจะใช้คำว่า Tourist กันทั้งสิ้น ไม่มีการใช้คำว่า Traveler แต่ก็ยังมีบางประเทศที่ยังคงใช้คำว่า Travel เมื่อการท่องเที่ยวเกิดขึ้นเป็นวิชาการขึ้นมา จึงได้จัดจำพวกของนักท่องเที่ยวตามลักษณะของการท่องเที่ยว ดังนี้ คือ

Tourist หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางจากที่พักอาศัยของตนแล้วกลับมาเกิน 24 ชั่วโมง และได้ไปพักแรมที่ไหนแห่งหนึ่งชั่วคาบเวลาหนึ่ง บางประเทศเรียกว่า Night Visitor

Excursionist หมายถึง นักท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับ หรือกลับมาถึงบ้านภายใน 24 ชั่วโมง โดยไม่พักแรม ณ ที่ใด บางประเทศเรียก Day Visitor

Visitor มีความหมายอย่างเดียวกับ Tourist แต่จะที่ประเทศหนึ่งเรียกนักท่องเที่ยวจากประเทศอื่นที่เข้ามาในประเทศตน และบางทีก็เรียก Foreign Visitor นอกจากนี้ประเทศที่ใช้คำว่า Visitor แทน Tourist มักจะใช้คำว่า Tourist หรือ Domestic Tourist ซึ่งหมายถึงนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศหนึ่งแล้วท่องเที่ยวแต่เฉพาะภายในประเทศของตน

ดังนั้น คำว่า การท่องเที่ยว จึงมิได้เป็นคำที่มีความหมายอย่างธรรมดาเพียงการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น ยังหมายถึง การเคลื่อนย้ายประชากรจากแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่งที่เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้รับความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางทั้งภายในประเทศหรือเดินทางระหว่างประเทศในปัจจุบันจึงเป็นธุรกิจที่กว้างขวาง

วรรณ วรษาวิช, 2539 ได้สรุปความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้ในหนังสือ ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไว้ 3 ประการ คือ

1. เดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปยังที่อื่นชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยจุดหมายใด ๆ ก็ได้ ที่มีไว้เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

สำหรับคำว่า “ทัศนจักร” หม่อมหลวงดุษฎี ชุมสาย ได้อธิบายใน “ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว” ว่า เมื่อ พ.ศ. 2480 คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาคำว่า “ท่องเที่ยว” หรือ “เที่ยว” ซึ่งเดิมมีความหมายเป็นนัยไปในเชิงเที่ยวเตร่เหลวไหล จึงได้ให้นักปราชญ์ในสมัยนั้นคิดคำใหม่ขึ้นมาและเสด็จในกรม กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้ประทานคำว่า ทัศนจักร สำหรับเรื่องการเที่ยวและคำว่า นักทัศนจักร สำหรับนักท่องเที่ยว และประเทศไทยก็ใช้คำนี้อยู่พักหนึ่งทั้งๆ ที่มีสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งสังกัดอยู่ในกระทรวงคมนาคมในสมัยนั้น แต่ก็ไม่มีการปฏิบัติการอะไรมากนัก จนถึง พ.ศ. 2492 สำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้โอนสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวมาอยู่ในสังกัดของกรมโฆษณาการ นับแต่นั้นมาคำว่า ท่องเที่ยว จึงมีความหมายติดอยู่ในภาษาไทยจนถึงปัจจุบัน จนเรียกได้ว่าอุตสาหกรรมชนิดหนึ่ง

ต้นกำเนิดและวิวัฒนาการของการท่องเที่ยว (วรรณ วลัยวานิช, 2539) แต่เดิมในอดีตนั้นมนุษย์ยังใช้ชีวิตหรือดำรงชีวิตแบบเร่รอนไปตามที่ต่าง ๆ เพื่อแสวงหาแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ เพราะยังไม่รู้จักการเก็บรักษาและถนอมอาหาร ตลอดจนต้องการความปลอดภัยจากสัตว์ร้ายและศัตรู โดยต้องการที่อยู่อาศัยที่สะดวกสบายกว่า เป็นประการสำคัญจนมนุษย์ได้มีการพัฒนาโดยลำดับ ซึ่งเป็นไปได้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวของมนุษย์เราในปัจจุบันนั้นเป็นเพราะความอยากรู้อยากเห็น อยากเปลี่ยนแปลงบรรยากาศ อยากพักผ่อน อยากได้รับสิ่งใหม่ ๆ และเมื่อพ้นวัยไปแล้วมนุษย์ก็ยังคงต้องการอยากรู้อยากเห็นและอยากเดินทางอยู่นั่นเอง แต่ทำได้ไม่สะดวกเพราะมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการทำงานมีความรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ เพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังคงมีแนวโน้มที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวตลอดเวลา

องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางใด ๆ ก็ตามที่มีลักษณะ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. การเดินทางจากที่อยู่อาศัย ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (Temporary) แต่ไม่ใช่ไปตั้งรกรากประจำ
2. การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจหรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง (Voluntary) ไม่ใช่เป็นการบังคับ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

ดังนั้น การเดินทางเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจที่เห็นชัดเจนว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวแล้ว การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การกีฬา การเยี่ยมเยือนญาติมิตร ก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

นพรัตน์ สุรพฤกษ์, 2530 กล่าวว่าสิ่งที่เป็นองค์ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง สภาพทางกายภาพของธรรมชาติที่มีความสวยงามหรือความน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ชายทะเล เกาะแก่ง เป็นต้น

ประเภทที่ 2 ทรัพยากรประเภท ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนา หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์เราได้สร้างสรรค์ขึ้นตามวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ที่มรดกในอดีตและได้สร้างขึ้นมาในปัจจุบันแต่มีผลในการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวได้ พระราชวัง ศาสนสถาน โบราณวัตถุสถาน เป็นต้น

ประเภทที่ 3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคม และประเพณีปฏิบัติที่ยึดถือและสืบทอดต่อกันมาตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ สภาพชีวิตไทยริมคลอง ตลาดน้ำ เรือนแพ หมู่บ้านชาวเขา งานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2544 กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่แต่ละท้องถิ่นและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จัดส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ รับทราบข้อมูล เกิดความสนใจอยากไปเที่ยวนั้น แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ประเภทที่ 2 คือ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการและบันเทิง

วาฮาบ (อ้างถึงในพลอยศรี ไปราณานนท์, 2544, หน้า 8) กล่าวถึงประเภทของการท่องเที่ยวว่าขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นเหตุจูงใจที่ทำให้คนท่องเที่ยวไว้ 5 ประเภทดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลิน (Recreation Tourism) เป็นการท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการพักผ่อนและความเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียดจากหน้าที่การงาน หรือต้องการหลีกหนีจากสิ่งแวดล้อมที่เคยชินไปสักชั่วระยะเวลาหนึ่ง กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวประเภทนี้มักอยู่ในรูปแบบของการพักผ่อนจริงๆ เช่น นอนพักริมชายหาดหรืออาบแดดในเวลากลางวัน มีนันทนาการในช่วงเวลากลางคืน เช่น ไปดื่ม กิน เพื่อความสนุกสนานและผ่อนคลาย

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการมีความรู้ หรือมีประสบการณ์ในวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ กิจกรรมท่องเที่ยวประเภทนี้จะอยู่ในรูปแบบที่ได้รับความรู้หรือประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้จะอยู่ในรูปแบบที่ได้รับความรู้หรือประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม จากแหล่งท่องเที่ยวขณะเดียวกันก็มีความเพลิดเพลินอยู่ด้วย เช่น การมีประสบการณ์ด้าน ดนตรี การละเล่น การพ้อนรำ ที่เป็นวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์ด้านสุขภาพเป็นหลักยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อที่สามารถทำให้สุขภาพร่างกายดีขึ้นตามความเชื่อและความนิยมในสมัยนั้น เช่น การเดินทางไปยังสถานที่ที่มีน้ำแร่ บ่อน้ำแร่ที่มีชื่อเสียงในอดีตที่บุคคลสำคัญ ๆ ในเวลานั้นนิยมไปท่องเที่ยว เช่นที่เมืองสปา ในประเทศเบลเยียมหรือการเดินทางไปยังสถานที่ที่พุดากอากาศทางทะเลที่เกิดขึ้นมากมายในอังกฤษช่วงการปกครองของพระนางวิกตอเรีย เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวเพื่อเกมกีฬา (Sport Tourism) เป็นการเดินทางหรือท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ในด้านกรกีฬาเป็นหลัก ซึ่งอาจจะเป็นการไปชมกีฬาหรือไปเล่นกีฬา เป็นต้น การท่องเที่ยวประเภทนี้เริ่มมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรกรีกเรื่อง และในสมัยนั้นมีการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเป็นครั้งแรก ที่กรุงเอเธนส์ ซึ่งมีผู้คนต่างที่ต่าง ๆ เดินทางไปเที่ยวชมสถานที่สำคัญๆ เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา (Conference Tourism) เป็นการเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการประชุมสัมมนา แต่ก่อนหรือหลังหรือระหว่างการประชุมสัมมนานั้นอาจจะมีกิจกรรมเชิงการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น การเดินทางไปเที่ยวชมสถานที่สำคัญ ๆ เป็นต้น

สมิธ (อ้างถึงในพลอยศรี โบราณานนท์, 2544 หน้า 9) ได้เพิ่มประเภทการท่องเที่ยวขึ้นอีก 3 ประเภท ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านประวัติศาสตร์ของสถานที่ไปท่องเที่ยว นั้น ๆ เช่น การไปชมโบราณสถานต่าง ๆ เข้าชมพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของมนุษย์ (Ethnic Tourism) เป็นการท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา หรือต้องการมีความรู้ หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับชาติพันธุ์ของมนุษย์ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เช่นการไปเยี่ยมชมหมู่บ้านชาวเขาในภาคเหนือของประเทศหรือแม้แต่การกลับไปเยือนแผ่นดินแม่ของเยาวชนเชื้อสายเอเชียในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) เป็นการท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสัมผัสหรือได้อยู่ใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ เช่นการท่องเที่ยวแบบทัวร์ป่าหรือการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติซึ่งนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติของป่าเขาสัตว์ป่า และบางโอกาสก็ยังมีกิจกรรมขี่ช้าง ล่องแพ รวมอยู่ด้วย

2. ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism industry) เป็นอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภทธุรกิจ และที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้แก่ ธุรกิจด้านการขนส่ง ธุรกิจด้านที่พักและอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว และธุรกิจการค้าของที่ระลึก ธุรกิจเหล่านี้จะขายบริการแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง และยังมีธุรกิจเกี่ยวข้องทางอ้อม เช่น การผลิตสินค้าเกษตรกรรม การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น ในหนังสือเล่มนี้จะแยกกล่าวถึงธุรกิจนำเที่ยวซึ่งรวมเอาธุรกิจหลายประเภทเข้ามาสัมพันธ์กันต่อไป อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อประเทศดังนี้

2.1 ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจของประเทศ

ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้ การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ในบางประเทศสามารถทำรายได้เป็นอันดับ 1 ของประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากสินค้าส่งออกอื่นๆ นอกจากนี้รายได้สุทธิในรูปของเงินตราต่างประเทศจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีส่วนช่วยให้ดุลชำระเงินของประเทศมีสถานภาพทางการเงินที่น่าพึงพอใจรายได้จากการท่องเที่ยวจะมีผลทวีคูณในการสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบ เศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ผลผลิตส่วนรวมของประเทศมีค่าที่เรียกว่า 2 เท่าตัวต่อรายได้จากการผลิตครั้งหนึ่ง

การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการหมุนเวียน และการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาค เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวในชนบท การพัฒนาความเจริญก็จะไปถึงภูมิภาคนั้นๆ ก่อให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ๆ ในท้องถิ่น เช่น โรงแรม ภัตตาคาร ร้านค้า สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีผู้ลงทุนในหลายรูปแบบ ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ อย่างกว้างขวางเป็นการสร้างรายได้สู่ประชาชน

การท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้น ให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในอัตราสูง ในรูปของการผลิตสินค้าพื้นเมืองและสินค้าของที่ระลึก ตลอดจนบริการในท้องถิ่น

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่สิ้นเปลืองวัตถุดิบ ผลผลิตขายได้ทุกเวลาสุดแล้วแต่ความเหมาะสมและความสามารถของผู้ขาย

การท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้เกิด การผลิตเป็นวงจรมนุษย์ภายในประเทศ ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นการลดการว่างงานลง ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้รัฐบาลได้รับรายได้ในรูปของภาษีอากรประเภทต่างๆ

2.2 ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อสังคม

การท่องเที่ยวมีส่วนในการส่งเสริม ความสัมพันธ์ของมนุษยชาติ ก่อให้เกิด สันติภาพ ความเป็นมิตรไมตรี และความเข้าใจอันดี ระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน

การท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนา สร้างสรรค์ความเจริญทางสังคมให้เกิดแก่ ท้องถิ่น ทำให้มีการก่อสร้างสิ่งใหม่ๆ มีการลงทุนทางด้านการผลิตเพื่อรองรับการบริการแก่ผู้มา เยือนท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีรายได้จากการมีงานทำ จึงทำให้อยู่ดีกินดีมีความสุขโดยทั่วกัน

การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความ ภาคภูมิใจ ความสำนึกและตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการรักษาเอกลักษณ์ ของชาติ ก่อให้เกิดความรู้สึกหวงแหนและรักผืนแผ่นดินที่อยู่อาศัยของตน

การท่องเที่ยวช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทช่วยจัดปัญหา การหลังไหลและเคลื่อนย้ายเข้ามาหางานทำหรือเลี้ยงชีพในเมืองของประชาชนในชนบท

การท่องเที่ยวช่วยให้ประชาชนในชนบทรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักใช้ ทรัพยากรในท้องถิ่นมาผลิตและประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ในรูปของสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกไว้ สำหรับขายผู้มาเยือนเป็นการหารายได้มาจุนเจือครอบครัวเพิ่มขึ้น

2.3 ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการเมือง

การเดินทางท่องเที่ยวทำให้เกิดการรู้สึกถึงความมั่นคงปลอดภัยเพราะการที่ นักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปเยือนที่ใด ที่นั่นจะต้องมีความปลอดภัยเพียงพอ

การท่องเที่ยว เป็นวิถีทางที่มนุษย์ต่างสังคมจะได้พบปะ รู้จัก ทำความเข้าใจกัน การเดินทางไปมาหาสู่กันภายในประเทศทำให้ได้รู้จักคุ้นเคย รู้ปัญหา พึงพาอาศัยกันเป็นการสร้าง ความรักสามัคคี สমানฉันท์ของคนในชาติ ในทำนองเดียวกันการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จะเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เสริมสร้างความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วมโลกที่ จะช่วยสร้างสรรค์สัมพันธ์ไมตรีและความสงบสันติสุขในโลก

เนื่องจากการท่องเที่ยวมีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อสังคม เศรษฐกิจ ชนบทธรรมนิยมประเพณี และสิ่งแวดล้อมของประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะผลกระทบเชิงลบเริ่มเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมมากขึ้นและทวีความสำคัญตลอดจนเวลา จึงมีแรงผลักดันจากสังคม 3 ประการ ในด้านความต้องการในการเรียนรู้ผลกระทบ ความต้องการ ในการมีส่วนร่วมของผู้คนในสังคมที่จะเข้ามาบริหารจัดการระบบการท่องเที่ยวให้มีผลดีต่อสังคม

และความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แรงผลักดัน 3 ประการนี้มีผลให้ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ผู้คนเริ่มตระหนักถึงผลกระทบเชิงลบของการท่องเที่ยวที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ดังนั้นแนวคิดในการพัฒนาและให้ความสำคัญของการท่องเที่ยว จึงได้มีการคำนึงถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายที่จะลดผลกระทบเชิงลบที่มีต่อสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

องค์การการท่องเที่ยวสากล (World Tourism Organization - WTO) ได้เคยให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้เมื่อ พ.ศ.2531 ไว้ดังนี้

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ แนวคิดที่จะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทั้งหมดให้เกิดประโยชน์ต่อความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ และในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีทางวัฒนธรรมท้องถิ่น กระบวนการนิเวศวิทยา และระบบส่งเสริมคุณภาพชีวิต

แนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถนำมาประยุกต์กับการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ และมีขอบเขตครอบคลุมกิจกรรมและการปฏิบัติการทางการท่องเที่ยวทั้งหมด จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันการเจ้าหน้าที่ไปยังสถานที่ต่างๆ มักจะมีการคำนึงถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นอยู่เสมอ นอกจากนั้นการเจ้าหน้าที่บางประเภทเป็นการจัดการนำเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยแท้จริง เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ (Ecotourism) วรรณคดีสัญจร (Literature tourism) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (Agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงโบราณคดี (Archeological tourism) หรือการท่องเที่ยวเชิงมรดก (Heritage tourism) เป็นต้น

3. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่จำเป็นต้องอาศัยกิจกรรมหรือธุรกิจอื่นเป็นองค์ประกอบจึงทำให้การท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์ องค์ประกอบที่ทำให้การท่องเที่ยวสมบูรณ์ประกอบด้วยปัจจัยดังนี้

1. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Tourism resource)
2. บริการการท่องเที่ยว (Tourism service)
3. ตลาดการท่องเที่ยวหรือนักท่องเที่ยว (Tourism market or tourist)

องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นมีความสัมพันธ์และเป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามองค์ประกอบย่อยเหล่านี้สร้าง ความแตกต่างในด้านรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยว ถ้าองค์ประกอบย่อยมีความแตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยทั้ง 3 เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการหรือทัศนศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรงและจากการบริการที่เกี่ยวข้อง โดยปกติทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่ใช้ไม่มีวันหมด เพราะรูปแบบการใช้มักเป็นการสัมผัสแต่ภายนอกโดยไม่มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรใดๆ หรืออาจมีการชดเชยได้ อยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ในการท่องเที่ยวที่เป็นจริงนั้น การใช้ประโยชน์ของทรัพยากรมีการแปรรูปทรัพยากร และอาจไม่มีการคำนึงถึงการสูญเสีย หรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบย่อยต่างๆ รวมทั้งผลต่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในทางกลับกันสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบอื่นๆ เช่น ระบบชุมชน ระบบอุตสาหกรรม ฯลฯ อาจมีผลกระทบมาสู่การท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น การท่องเที่ยวที่ขาดระบบการจัดการที่ดี จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ประสบความสำเร็จได้ นอกจากองค์ประกอบภายในระบบแล้ว การท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ เช่น สภาพทางกายภาพและระบบนิเวศน์ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมและวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย เป็นต้น

1. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (tourism resource)

โดยปกติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญ และจัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism supply) ซึ่งได้จัดหมวดหมู่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (cultural attractions) แหล่งท่องเที่ยวซึ่งแสดงออกถึงประเพณีต่างๆ (traditional attractions) แหล่งท่องเที่ยวซึ่งแสดงถึงความงดงามในรูปแบบต่างๆ ของภูมิภาค (scenic attractions) แหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความบันเทิง (entertainment attractions) แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว (other attractions)

สำหรับประเทศไทยนั้น ททท. โดยบริษัทถึงหน่วยงานที่ปรึกษาต่างๆ มักแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งในสถานบริการนักท่องเที่ยว

2. บริการการท่องเที่ยว (Tourism service)

บริการการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมการบริการที่เสนอแก่นักท่องเที่ยวและถือว่าเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ที่ไม่ได้เป็นความต้องการหลักของการท่องเที่ยว แต่เป็นกระบวนการที่ให้ความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว แต่ในบางโอกาสบริการดังกล่าวอาจเป็นตัวดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้และแนวโน้มให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการอีก บริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่นๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ ด้วย

3. ตลาดการท่องเที่ยวหรือนักท่องเที่ยว (Tourism market or tourist)

ตลาดการท่องเที่ยวเป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism demand) หรือนักท่องเที่ยวซึ่งมีความปรารถนาในการเดินทางไปยังที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่นๆ ปกติตลาดการท่องเที่ยวจะเน้นที่นักท่องเที่ยว ซึ่งในกระบวนการจัดการได้หมายรวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการขายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวนั่นเอง

รายได้จากนักท่องเที่ยว (Tourism revenues) คือ รายได้ที่ประเทศที่เป็นเจ้าภาพ (host country) ได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม ในรูปของเงินตราต่างประเทศที่นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศจ่ายเป็นค่าสินค้าและบริการ ทั้งนี้อาจไม่รวมค่าโดยสารระหว่างประเทศ เพราะนักท่องเที่ยวอาจจะใช้สายการบินที่มีสายการบินของประเทศเจ้าภาพ

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ขึ้นต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม และเป็นกิจกรรมที่ไม่สามารถแยกตัวออกจากภาคเศรษฐกิจอื่นได้ กระบวนการท่องเที่ยวได้พัฒนาจนเกิดเป็นภาคที่สำคัญภาคหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรมที่มีทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ผู้ให้บริการ จนขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism industry) ที่ก่อให้เกิดรายได้ที่สำคัญของประเทศ ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจหลายครั้ง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแม้ได้รับผลกระทบ แต่มักฟื้นตัวได้เร็ว และสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศทดแทนรายได้ที่ชะลอตัวในภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจถดถอยได้ดี

ดังนั้นองค์การเพื่อการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศจึงมุ่งเน้นมิติทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามการที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวดำเนินการควบคู่กับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสร้างรายได้ให้แก่ประเทศชาติ การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นเดียวกับการพัฒนาในสาขาการผลิตอื่นๆ โดยเฉพาะเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของประเทศ

ในปี 2530 ได้มีการเสนอทางเลือกใหม่ของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เรียกว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยข้อสรุปของการประชุมได้มีการรวบรวมความคิดเพื่อให้นิยามความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนว่า “เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของสังคมปัจจุบัน โดยไม่บั่นทอนศักยภาพในการพัฒนาของคนยุคหน้า ในการแสวงหาการตอบสนองความต้องการของคน” ซึ่งแนวความคิดนี้ได้ขยายครอบคลุมมาสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย เพื่อจะพลิกสถานะให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นประโยชน์แก่สังคมอย่างแท้จริง โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

Robert and Charles (1995, P.269) ได้จัดแบ่งองค์ประกอบและอุปทานของการท่องเที่ยวไว้ 4 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources) ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายที่มีอยู่ในพื้นที่ที่จะสามารถใช้เพื่อให้ความบันเทิงใจแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบหลักในกลุ่มนี้ก็ได้แก่ อากาศ ภูมิประเทศ พืชพันธุ์ไม้ แหล่งน้ำ ชายหาด ความสวยงามตามธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมอื่นๆ

2. โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้เกิดขึ้นจากการสร้างและพัฒนา ซึ่งได้แก่ ระบบประปา ระบบไฟฟ้า ระบบการกำจัดของเสีย รวมถึงสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น ทางด่วน ถนน ที่จอดรถ สนามบิน สถานีขนส่ง โรงแรม ที่พัก ร้านค้า ศูนย์การค้า ศูนย์กลางความบันเทิง พิพิธภัณฑ์

3. การคมนาคมขนส่ง (Transportation) เช่น เรือ เครื่องบิน รถไฟ รถโดยสารประจำทาง และรถยนต์ส่วนบุคคล เป็นต้น

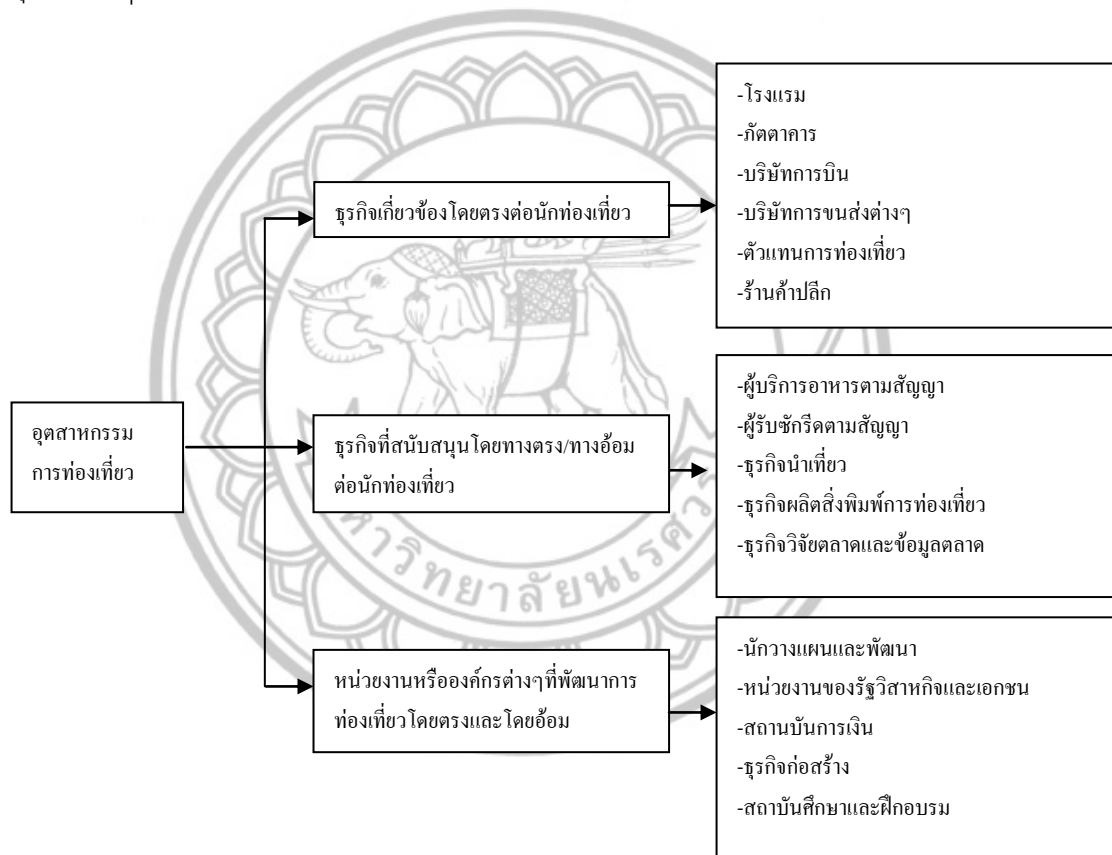
4. ทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Hospitality and culture resources) ซึ่งรวมทุกสิ่งที่เป็นความมั่นคงทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ เช่น การให้บริการของพนักงานบริษัทท่องเที่ยว เช่น กรณีของไทย คือ มิตรภาพ ความใจดี และยิ้มแย้มแจ่มใส

ในขณะที่เมื่อเทียบกับคำจำกัดความที่ให้ไว้ โดยการท่องเที่ยวที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สุรีย์ บุญญานุพงศ์, 2539, หน้า 55) ซึ่งได้ให้คำจำกัดความถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่าหมายถึง ธุรกิจและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบต่างๆ 8 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ที่พัก
2. ร้านอาหารและภัตตาคาร
3. บริการนำเที่ยว
4. ร้ายขายของที่ระลึก
5. ความปลอดภัย
6. การเผยแพร่และการโฆษณา
7. การคมนาคมขนส่ง หมายถึง การคมนาคมขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ
8. สิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ทะเล ภูเขา แม่น้ำ รวมทั้งวัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถาน (กล่าวคือ สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและต้องการมาเยี่ยมชม ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นก็ได้)

จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นของ Meintoch และคณะหรือของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาขึ้นเป็น

อุตสาหกรรมนั้น จำเป็นที่จะต้องมียอดประกอบต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น มิใช่เพียงแต่การมี วัตถุประสงค์ทางการท่องเที่ยว คือ ความสวยงามของธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เหมือนที่เป็นมาในอดีตเท่านั้น แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นจะต้องมียอดประกอบต่างๆ อีก หลายประการเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งจากความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบเหล่านี้ Chucky Gee and Other (1984 อ้างถึงใน สุรีย์ บุญญาพงศ์, 2539, หน้า 56) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับธุรกิจต่างๆ แล้วพบว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับ ธุรกิจต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังภาพต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับธุรกิจโดยตรงและโดยอ้อม

ที่มา : กุลวรา สุวรรณพิมล, 2548, หน้า 14.

จากภาพจะเห็นได้ว่า ธุรกิจทางตรงของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจด้านการขนส่ง ธุรกิจด้านที่พักแรม ร้านอาหาร และบริการนำเที่ยว ส่วนธุรกิจทางอ้อม ได้แก่ การผลิตสินค้าต่างๆ ทั้งภาคเกษตรกรรม หัตถกรรม และอุตสาหกรรม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบที่นำมาซึ่งความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้นหากชุมชนใดที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเหล่านี้ ซึ่งผู้ศึกษาจะใช้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวนี้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

1. ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการที่นำทรัพยากรทุกด้าน ทั้งกำลังคน กำลังเงิน ทรัพยากรการท่องเที่ยวและระยะเวลา เข้าสู่กระบวนการวางแผน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างถูกต้องทิศทาง และมีความเหมาะสมกับกระแสของโลก (ศรัญญา วรากุลวิทย์, ม.ป.ป., หน้า 329)

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงและเสริมแต่งแหล่งท่องเที่ยวจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ที่ดีกว่า ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, หน้า 198)

การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว หมายถึง การป้องกันและการปรับปรุงแก้ไข การบำรุงรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว อันเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอันมีค่าและน่าหวงแหนให้อยู่ในสภาพที่ดี คงความสวยงามและคงความมีคุณค่าต่อท้องถิ่นและประเทศชาติตลอดไป (วิมล จิโรจพันธ์, 2548, หน้า 179)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2553 : ออนไลน์) หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่วไป เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือ การทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ดียิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง การพัฒนามีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเปลี่ยนแปลง คือ

การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือ การทำลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่ที่จะเข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่าสภาพ

เก่าแต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดปัญหาในตัวเอง เพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อย ถ้าหากตีความหมายของการพัฒนา จะสามารถตีความหาได้ 2 นัย คือ

1. การพัฒนา ในความเข้าใจแบบสมัยใหม่ หมายถึงการทำให้เจริญในด้านวัตถุ รูปแบบและในเชิงปริมาณ เช่น ถนนหนทาง ตึกกรามบ้านช่อง ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. การพัฒนา ในแง่ของพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดีซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต โดยไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

การพัฒนาที่มีความหมายในหลายนัย ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้ (ติน ปรัชญพทุทธิ, 2549 : 174-177)

1. การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ของสังคมจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่มีคุณค่ามากกว่าหรือดีกว่า มองในแง่นี้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงด้านหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของสังคม แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่วัดผลได้อย่างชัดเจน

2. การพัฒนา หมายถึง การยกระดับความเป็นอิสระของระบบปัจเจกบุคคลที่จะใช้ดุลพินิจในการเลือกทางเลือก (Alternatives) หลากๆ ทาง โดยไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือผลกระทบของสภาพแวดล้อมแต่เพียงฝ่ายเดียวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การพัฒนารวมถึงความสามารถของระบบ และปัจเจกบุคคลที่จะควบคุมสภาพแวดล้อมให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการ การปรับตัวให้เข้ากันและควบคุมสภาพแวดล้อมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญของการพัฒนา

3. การพัฒนาเป็นแนวคิดเชิงปทัสฐาน ซึ่งเทียบได้กับการปรับปรุงให้ดีขึ้น การปรับปรุงดังกล่าวนี้ รวมถึงการปรับปรุงสภาพการณ์ที่จำเป็นที่จะสนองตอบความต้องการของมนุษย์ ทั้งนี้รวมถึงการมีรายได้ขั้นต่ำที่มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หรือการจัดความยากจน การมีงานทำ การมีโอกาสในชีวิตและทรัพย์สิน และการลดความไม่เสมอภาคให้น้อยลง นอกจากนี้พัฒนายังรวมถึงการให้การศึกษาเพื่อให้ประชาชนสามารถอ่านออกเขียนได้ การมีส่วนร่วมในการปกครอง การบริหาร และความปราศจากการกดขี่ทางเพศและมลพิษต่างๆ

4. การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและการแปลงรูปของสังคมที่เป็นขั้นตอนและมีความต่อเนื่องในอันที่จะสนองตอบข้อเรียกร้องของปัจเจกบุคคล องค์กร ชาติ(และกลุ่มย่อยต่างๆ ในชาติ) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาถึงหารพัฒนาจึงต้องเกี่ยวข้องถึงการศึกษถึงความปรารถนาเป้าหมาย ความใฝ่ฝันทะเยอทะยาน และการรับรู้ของบุคคลและหน่วยงานการปกครองการบริหารของชาติ (Polity) หรือชุมชน

5. การพัฒนา (โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาประเทศโลกที่สาม) หมายถึง ความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ महत्มคานธี เรียกว่า “การตระหนักถึงศักยภาพของมนุษย์” (Realization of the human potential) นั่นก็คือ การเพิ่มความสามารถของคนที่จะเป็นกำหนดชะตากรรมของตนเอง

6. การพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่สำคัญๆ และหลายมิติของโครงสร้างทางสังคมทัศนคติของคนทั่วไป ไป สถาบันแห่งชาติ และการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อขจัดความยากจนและลดความไม่เสมอภาคทางสังคมให้น้อยลง

7. การพัฒนามีความสัมพันธ์กับความเป็นสมัยใหม่ และการทำให้เป็นอุตสาหกรรม กล่าวคือ การทำให้เป็นอุตสาหกรรม เป็นเพียงแง่มุมหนึ่งของการเป็นสมัยใหม่และการเป็นสมัยใหม่เป็นเพียงแง่มุมหนึ่งของการพัฒนา

8. การพัฒนา (ในระดับปัจเจกบุคคล) หมายถึง การเพิ่มขึ้นของทักษะและความสามารถ การมีความเป็นอิสระมากขึ้น การมีความคิดสร้างสรรค์ การควบคุมตนเอง การรับผิดชอบ และความอยู่ดีกินดี

9. การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผนวกกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากหรือเกิดขึ้นพร้อมๆ กับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

สรุปความหมายของการพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ต้องการทำให้ดีขึ้นตามความคิดของตน มีการกำหนดทิศทาง หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า ซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นจะต้องเป็นของดีสำหรับกลุ่มหรือชุมชนที่สร้างขึ้น การเจริญเติบโตเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าอย่างมีระบบทั้งในรูปธรรม คือ สิ่งที่เห็นเป็นรูปร่างและนามธรรมคือสิ่งที่บังเกิดผลทางใจหรือความรู้สึกนึกคิด ซึ่งสามารถวัดและประเมินค่าของความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงนั้นได้

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นการดำเนินการและเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงแก้ไขบำรุงรักษา โดยกระบวนการที่นำทรัพยากรทางการท่องเที่ยว กำลังคน และเงินทุนในการปรับปรุงพัฒนา มาตรการและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวสรุปได้ 3 แนวทาง คือ การบำรุงรักษา และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยว (วิชัย เทียนน้อย, 2528, หน้า 260)

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ดังนี้ (เสกสรรค์ ยงวณิชย์, 2535, หน้า8-9)

1. ให้การศึกษาและสนับสนุนการอนุรักษ์สถานที่ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้คงสภาพความสวยงามอยู่ตลอดไป
2. ควรดำเนินการทำนุบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อความสวยงามทรงคุณค่า สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว
3. ควรมีการจัดทำเป็นพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยอาศัยความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน
4. ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
5. ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมโดยเฉพาะทางรถยนต์ให้ได้มาตรฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย เป็นต้น
6. ปรับปรุงและอำนวยความสะดวกในการบริการเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่ง เช่น การจัดระบบการจราจร เครื่องหมายสัญญาณจราจร เป็นต้น
7. ปรับปรุงสนามบิน และสนับสนุนจัดบริการสายการบินระหว่างจังหวัดใกล้เคียง และระหว่างกรุงเทพมหานคร
8. ปรับปรุงและสนับสนุนเส้นทางคมนาคมทางทะเลให้มีความสะดวกและปลอดภัย
9. ปรับปรุงและเพิ่มขีดความสามารถในการบริการด้านสื่อสารโทรคมนาคมรูปแบบต่างๆ อย่างเพียงพอและทั่วถึง เช่น โทรศัพท์ เป็นต้น
10. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
11. ส่งเสริมการลงทุนด้านกิจการโรงแรมที่พักให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนสถานบริการธุรกิจบันเทิงต่าง ๆ
12. ยกกระดับมาตรฐานร้านค้า ร้านอาหารในชุมชนเมือง และแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ และราคาที่ยุติธรรม โดยส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน
13. เพิ่มประสิทธิภาพการกำหนดมาตรการป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ
14. การพัฒนากิจกรรมและการประชาสัมพันธ์
15. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมประกอบการท่องเที่ยว เช่น การจัดกีฬาทางน้ำ กิจกรรมค่ายพักแรมแก่นักท่องเที่ยว นิสิต นักศึกษา เป็นต้น
16. ส่งเสริมอุตสาหกรรมหัตถกรรมในครัวเรือน เพื่อผลิตเป็นของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมืองต่างๆ

17. ฟื้นฟู ปรับปรุง ส่งเสริมการจัดเทศกาลงานประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นเพื่อสะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

18. จัดตั้งศูนย์กลางการเผยแพร่ข่าวสารการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ และเดินทางไปท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2531, หน้า 4)

1. การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว เป็นการรักษาและประชาสัมพันธ์ให้จุดเด่น และความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวคงอยู่และเป็นที่ยุ้จักกันแพร่หลายมากขึ้น

2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมความเด่นและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น

3. การสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เป็นกระบวนการพัฒนาที่พิจารณาถึงความเป็นไปได้ และศักยภาพด้านอื่น มากำหนดให้เกิดการพัฒนาขึ้น

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 สรุปได้ดังนี้ (อร สีแพร, 2549 หน้า 336-337)

1. พัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างกันให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมขีดความสามารถด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

2. ร่วมมือกับประเทศที่สามหรือองค์กรระหว่างประเทศในการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน โดยการกระตุ้นธุรกิจด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวในพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพ

3. พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศโดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกลุ่มพื้นที่ สนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติ และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงขีดความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา สวนสุขภาพ และสวนสนุก

4. การปรับปรุงคุณภาพการบริการและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานและเพียงพอ โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มและกวดขันมาตรฐานด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาการหลอกลวงนักท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

ทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการเข้าออกประเทศ การเดินทางในประเทศ การให้บริการข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัย รวมทั้งพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพเพียงพอ

5. ส่งเสริมบทบาทชุมชนและองค์กรชุมชนในท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบวงจร ทั้งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบำรุงรักษา และการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว โดยรณรงค์สร้างจิตสำนึกและเสริมสร้างความรู้ความ เข้าใจแก่ชุมชนและท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สนับสนุนให้มีการพัฒนา สินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านและบริการในท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยว

6. ให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาพำนักนานและ นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจากต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่มการประชุม การจั ดนิทรรศการนานาชาติ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล โดยมีระบบบริหารจัดการเฉพาะขึ้นมา รับผิดชอบ รวมทั้งมีศูนย์ประชุม ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติในเมืองหลักที่มีศักยภาพ

7. ประชาสัมพันธ์และสร้างจิตสำนึกการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพเพื่อส่งเสริมให้คน ไทยเที่ยวเมืองไทยมากขึ้น เร่งรัดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่ได้รับ หารพัฒนาให้เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่

8. สนับสนุนการรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพสำหรับชาวต่างประเทศ โดยจั ดให้มีองค์รทำหน้าที่ควบคุมดูแลกำหนดมาตรฐานคุณภาพบริการของโรงพยาบาลและ สถานพยาบาลของเอกชน ส่งเสริมการศึกษา วิจัยและการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลและ ส่งเสริมสุขภาพของไทยให้ทันสมัย โดยเฉพาะแพทย์แผนไทยและสมุนไพร

9. สนับสนุนธุรกิจด้านภัตตาคารและร้านอาหารไทยให้มีมาตรฐานจูงใจเพื่อกระตุ้น ให้ผู้ประกอบการภัตตาคารและร้านอาหารทั้งในและต่างประเทศหันมาควบคุม ดูแลมาตรฐานและ สุขอนามัยของตนเองให้มากขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การจัดงานเทศกาลอาหารไทย ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากขึ้น

10. ส่งเสริมบริการด้านการศึกษาของประเทศให้มีมาตรฐาน รวมทั้งสนับสนุน การศึกษานานาชาติและฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะด้านสำหรับชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะหลักสูตร ระยะสั้น และจัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมให้เป็นมาตรฐานสากลที่สามารถเชื่อมโยงและ ประสานกับสถาบันการศึกษาระหว่างประเทศ สำหรับเป็นทางเลือกสำหรับผู้ต้องการศึกษาต่อ ต่างประเทศ

3. เป้าหมายของการพัฒนา

เป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนา คือ การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ทุกคนบนโลก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545 : 9-10) โดยการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

1. Misra & Honjo กล่าวว่าชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ในแต่ละสังคมนั้น มีองค์ประกอบหลักอยู่ 4 ประการ
2. การยอมรับนับถือตัวเองและผู้อื่น
3. การเป็นอิสระจากการกดขี่ในทุกรูปแบบ
4. การมีชีวิตอยู่ร่วมในชุมชน โดยทุกคนมีความรู้สึกร่วมกันว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้น

ซึ่งทั้งสี่องค์ประกอบนี้ต้องไปด้วยกันจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ มิฉะนั้นไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์

Todaro ได้เสนอไว้ว่า เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาก็คือ การมีชีวิตที่ดีกว่า และไม่ใช่องค์ประกอบของการมีชีวิตที่ดีกว่าในแต่ละสังคมและวัฒนธรรมจะเป็นอย่างไร การพัฒนาในทุกสังคมล้วนแล้วแต่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545 : 9-10)

1. เพื่อให้เกิดการกระจายปัจจัยอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการยังชีพให้กับสมาชิกทุกคนในสังคม ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย การสาธารณสุข และความมั่นคงปลอดภัย
2. เพื่อยกระดับการครองชีพโดยการเพิ่มรายได้ให้สูงสุด การสร้างงานเพิ่มขึ้น การกระจายโอกาสการศึกษา และการให้ความสำคัญกับคุณค่าทางวัฒนธรรมและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ไม่เพียงแต่เป็นการส่งเสริมการกินดีอยู่ดีของประชาชนเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความภูมิใจในตัวเองและสหประชาชาติ
3. เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลและประเทศมีทางเลือกอย่างกว้างขวางในทางสังคมและเศรษฐกิจโดยการเป็นอิสระจากการครอบงำและการพึ่งพามุคและประเทศอื่น รวมทั้งเป็นอิสระจากความโง่เขลาและความทุกข์ยากทั้งหมด

4 กระบวนการพัฒนา

โกลด์สตันเปี่ยมรัษฎ์ (2543 : 122) กระบวนการพัฒนาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนั้นการดำเนินงานดังกล่าวควรจะต้องให้ผลอย่างต่อเนื่องอีก

ด้วย กระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นที่จะต้องเป็นกระบวนการระยะยาว และน่าจะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

ประการแรก การพัฒนา หมายถึง “ความก้าวหน้า” ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่าความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการเอาใจใส่กันมาก

ประการที่สอง การพัฒนายังมีความหมายรวมถึง “ความมั่นคง” ด้วย เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญไม่แพ้เรื่องอื่นๆ ถ้าเป็นในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจของเราเป็นระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ในทางสังคมก็เช่นกัน เราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ โดยปราศจากความรุนแรง

ประการที่สาม นอกจากคำว่าพัฒนาจะหมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคงแล้ว การพัฒนายังควรหมายถึง “ความเป็นธรรม” อีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามีส่วนร่วม และได้รับผลตอบแทนจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามควร การพัฒนาที่เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยว

1. ความหมายของศักยภาพการท่องเที่ยว

ศักยภาพ หมายถึง อำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525, หน้า 756) ศักยภาพทางการท่องเที่ยวยังหมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง การจัดการที่จะรองรับนักท่องเที่ยว (อัศวิน พรหมไสภา, 2550, หน้า 1) และศักยภาพการท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถของการรองรับการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยศึกษาจากลักษณะทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม (วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต ค่านิยม) สิ่งแวดล้อม และการปกครอง (สันติ น้อยปาน, 2550, หน้า 5)

ทั้งนี้ศักยภาพการท่องเที่ยวยังหมายถึง ความสามารถของอุปทานในการรองรับอุปสงค์ทางการท่องเที่ยวอันจะมีผลต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ศักยภาพของพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่จะมีผลต่อการใช้เวลาในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีมากหรือน้อยตามขนาดของแหล่งท่องเที่ยว

2. ศักยภาพของการรองรับนักท่องเที่ยว คือ ชีตความสามารถของการรองรับนักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากหรือน้อยมีผลต่อการจัดขนาดลุ่มนักท่องเที่ยว เช่น บริเวณถ้ำที่รองรับนักท่องเที่ยวครั้งละจำนวนจำกัดเนื่องจากความหนาแน่นทำให้อากาศถ่ายเทไม่สะดวกจึงควรให้นักท่องเที่ยวเข้าชมในจำนวนที่กำหนด มิฉะนั้นจะเกิดความเสียหายได้ ตรงกันข้ามกับทะเลสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก

3. ปริมาณของทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว คือ สรรพสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น น้ำตก ถ้ำ หุบเขา เป็นต้น หากแหล่งท่องเที่ยวมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายจำนวนมาก นักท่องเที่ยวสามารถประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวได้หลายประเภท (ราณี อธิชัยกุล, 2546, หน้า 6)

2. ปัจจัยเพื่อการประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยว

ศักยภาพทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว สามารถศึกษา พิจารณาจากสภาพทรัพยากรที่มีความเหมาะสม มีลักษณะเฉพาะและคงลักษณะพื้นถิ่น โดยเน้นความสำคัญของระบบนิเวศ หรือวัฒนธรรมพื้นที่และดึงดูดใจว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ความสำคัญที่แตกต่างในแต่ละปัจจัยดังนี้

2.1 ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาพิจารณาจากสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวหรือองค์ประกอบหลักภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจาก

2.1.1 ความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม

2.1.2 สภาพพื้นที่ที่ถูกดัดแปลง ตกแต่งบางส่วน แต่ยังคงสภาพเดิมไว้เป็นหลัก

2.1.3 เป็นแหล่งธรรมชาติที่สร้างขึ้นโดยการผสมผสาน จำลองหรือตกแต่งใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่

2.1.4 เป็นแหล่งที่สร้างเลียนแบบธรรมชาติ มีค่าต่อความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากน้อยตามลำดับ

2.2 องค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์โดยพิจารณาจาก

2.2.1 ความสำคัญของระบบนิเวศ ความสมบูรณ์ความหลากหลาย ลักษณะที่หายาก และความสำคัญที่เป็นระบบพื้นที่

2.2.2 ความโดดเด่นด้านกายภาพ คือ มีความโดดเด่นมาก (ลักษณะเป็นสัญลักษณ์ชัดเจน มีความแปลกแตกต่างจากทั่วไป) หรือมีความโดดเด่นลดลงตามลำดับ

2.2.3 สภาพที่มีความสวยงามของธรรมชาติ (ทัศนียภาพ และองค์ประกอบ) ว่ามีระดับของความงามมาก เป็นที่ประทับใจของผู้พบเห็นอย่างไร โดยสรุปแล้วมีความดึงดูดใจมากน้อยแค่ไหน ทั้งนี้รวมถึงความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศอย่างไร

2.2.4 องค์ประกอบด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม (ด้านนามธรรม ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ ด้านวัตถุธรรม ด้านรูปแบบ กิจกรรมที่มีลักษณะดั้งเดิมของวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นๆ) ที่ผสมผสานหรือดึงดูดใจมากน้อยเพียงไร (นิรันดร์ บุญเนตร, ม.ป.ป., หน้า 24-25)

นอกจากนี้ยังมีการเสนอหลักเกณฑ์การพิจารณาและกำหนดศักยภาพ หรือความสำคัญของของแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลักๆ ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติความเป็นมา ความสำคัญของลัทธิความเชื่อและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิตโดยรอบ เป็นต้น

2. สภาพการเข้าถึง ได้แก่ สภาพเส้นทาง ลักษณะการเดินทางใช้วิธีใด ระยะทางจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร-เครื่องดื่ม สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานพยาบาล การรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ กลิ่น เสียง ควัน ระบบนิเวศ และสภาพอื่นๆ ของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียง

5. ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดทางพื้นที่ ข้อจำกัดทางการบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักแพร่หลายของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง (วิวัฒน์ชัย บุญภักดี, 2532, หน้า 24-25)

นอกจากนี้การแบ่งองค์ประกอบที่สำคัญที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 อย่าง คือ

1. ปัจจัยหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาตามความสำคัญของสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งเที่ยวนั้นต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายๆ ด้าน เช่น ความต้องการ

ทางด้านความสงบพักผ่อน ความสนุกตื่นเต้น การหาประสบการณ์และความจริง ซึ่งปัจจัยจูงใจหลักแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

- 1.1 ปัจจัยจูงใจด้านธรรมชาติ ได้แก่ หาดทราย ชายทะเล ป่าไม้ น้ำตก เป็นต้น
 - 1.2 ปัจจัยจูงใจทางด้านประวัติศาสตร์และศาสนา ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัด อนุสาวรีย์ พระราชวัง เป็นต้น
 - 1.3 ปัจจัยจูงใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี งานฝีมือ การดำเนินชีวิต เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดใจที่มีคุณภาพสูง มีเอกลักษณ์หรือบริเวณที่มีสิ่งดึงดูดใจอยู่ใกล้กันเป็นกลุ่ม เป็นข้อที่พิจารณาถึงความได้เปรียบด้วย
2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจของสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะทางภูมิทัศน์อันเป็นเอกลักษณ์ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสะท้อนเท่าที่พฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินทั้งด้านโจรผู้ร้าย ภัยธรรมชาติ และการเมือง
3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกมาตรฐานในเรื่องที่พักและอาหาร การติดต่อสื่อสาร การให้ข่าวประชาสัมพันธ์ ตลอดจนความสะดวกด้านบันเทิง และร้านค้าของที่ระลึก
4. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม จะต้องพิจารณาถึงเครือข่ายการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่สะดวกสบาย บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำใช้ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งโสโครก ตลอดจนระบบสื่อสารโทรคมนาคม (ธรรมศักดิ์ วิจารณ์สุนทร, 2512 หน้า 43-44)

การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวควรมีการศึกษาพิจารณาถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวด้านต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อพื้นที่การท่องเที่ยวว่ามีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และมีความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วมของชุมชน” ไว้แตกต่างกันไปพอสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน (ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2542)

องค์การสหประชาชาติ, UNITED NATION, 1975 ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับมวลชนในระดับต่างๆ คือ เป็นการกระทำโดยสมัครใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคมและการจัดสรรทรัพยากร

ทวิทอง หงส์วิวัฒน์, 2537 ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า เป็นการพัฒนาความสามารถของประชาชนในชุมชน ในการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร รวมถึงปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม ในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตน อย่างเป็นตัวของตัวเอง

ชูชาติ พวงสมจิตร, 2540 ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจในกิจการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อตัวประชาชน

เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2541 กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

พินิจ ลาภชนานันท์, 2539 กล่าวว่า トラバドที่ประชาชนสามารถพัฒนาชุมชนของตนเองสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ทุกขั้นตอน ก็เท่ากับประชาชนสามารถเข้าไปเปลี่ยนแปลงบทบาทการพัฒนาตนเอง ซึ่งย่อมได้รับผลของการพัฒนาตามที่ตนเองต้องการ

United Nations Research Institute of Social Development (UNRISD,1975) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “เป็นกระบวนการของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในด้านการตัดสินใจ ,การเข้าร่วมในการพัฒนาและการรับเอาผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมนั้นเป็นธรรมชาติ” (อ่างใน สมเกียรติ ประเสริฐ)

John M.Cohen and Norman T.Uphoff, 1977 ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและยังใช้ควบคู่ไปกับเรื่องการดำเนินงานในด้านผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนาของประชาชน

Yadav, 1980 ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจ และสมัครใจ โดยไม่ถูกบังคับ

William Ervin, 1976 ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง โดยเน้นการมีส่วนร่วม ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหา ร่วมกันการใช้วิทยาการที่เหมาะสม ให้การสนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้น Sumayao (อ้างใน นำชัย ทนุผล, 2542) ยังระบุว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนยังนำไปสู่การสร้างอำนาจแก่ประชาชน (empowerment) ในการบริหารจัดการและควบคุมทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนด้วยตัวของประชาชนท้องถิ่นเอง

โดยสรุปแล้วความหมายของการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล ซึ่งเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการ การควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงอยู่ของบุคคลหรือชุมชนนั้นๆ ได้อย่างยั่งยืน

2 การมีส่วนร่วมของชุมชนทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541 ได้กล่าวถึงแนวความคิดของการมีส่วนร่วมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก โดยได้รวมถึงการมีส่วนร่วมทุกองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน

สินธุ์ สโรบล, 2545 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า การมีสิทธิในการควบคุม ดูแลกระบวนการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นการสำรวจ วางแผน จัดการ ดำเนินการ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดรายได้หรือผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นแล้ว ยังชี้ถึงความสำคัญของท้องถิ่นและเป็นกระบวนการเรียนรู้สู่การพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนอีกด้วย

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2544 ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวว่า หมายถึง การให้โอกาสชุมชนยอมรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละประเภท ร่วมดำเนินการ ร่วมวางแผนการจัดการด้วยกัน ร่วมลงทุนเป็นหุ้นส่วนด้วยกัน และได้รับผลประโยชน์ทั้งรายได้และผลกำไรอย่างเสมอภาคกัน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา , 2542 กล่าวว่า “ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน ในการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมในฐานะ เจ้าหน้าที่หรือนักวางแผน มีการเรียนรู้ร่วมกัน และเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องฝึกฟังความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผน กำกับดูแลควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรัก ความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทุกขั้นตอน ”

สมชาย สนั่นเมือง, 2541 ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การมุ่งไปสู่การร่วมมือในการใช้ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมในทุกระดับ

สร้อยดี อาสาสมัครพิกิจ, 2542 ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นๆ ได้ร่วมกันคิดพิจารณาและตัดสินใจในการท่องเที่ยวในด้านที่ตนมีความถนัดและมีศักยภาพเพียงพอ รวมทั้งโอกาสที่จะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชนในท้องถิ่นนั้น

นำชัย ทนุผล, 2542 การมีส่วนร่วมของชุมชนควรเริ่มตั้งแต่การให้ข้อมูลของท้องถิ่น การระบุปัญหาและทางเลือกในการแก้ปัญหา การเตรียมการจัดการ การระบุแผนงาน การควบคุมดูแลและการใช้ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริการ และการได้รับประโยชน์จากการบริการ โดยชุมชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่ไม่เบียดบังทำลายสิ่งแวดล้อมของชุมชน และการมีส่วนร่วมที่ดีควรให้ความสำคัญแก่กลุ่มบุคคลมากกว่าปัจเจกบุคคล

3 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2540 เห็นว่าควรจำแนกขั้นตอนในการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดแนวทางและวิธีการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่โครงการโดยการร่วมช่วยเหลือ ด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดโครงการทั้งหมด

Shadid and Others, 1982 ให้ข้อสรุปจากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในสาขาวิชาต่างๆ ว่าลักษณะของการศึกษาการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ไม่พิจารณาการมีส่วนร่วมในเชิงทฤษฎี แต่เป็นการศึกษารายละเอียดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมประยุกต์กับบริบทของการมีส่วนร่วมนั้น ได้แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประการแรกจะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนขององค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ในโครงการนี้จะรวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษได้ทั้งต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตคือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

ทวิทอง หงส์วิวัฒน์ (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมต้องยึดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. ประชาชนเป็นหลักในการแก้ไขปัญหาของตนเอง รัฐและองค์กรเป็นตัวกระตุ้นหรือเสริมหรือสนับสนุนเท่านั้น

2. กิจกรรมต้องเริ่มจากพื้นฐานของชุมชน วิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ในชุมชน การยึดเยียดกิจกรรมจากภายนอกจะไม่นำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นการทำลายศักยภาพขาดความมั่นใจในตนเอง

3. การกระจายและสื่อสารข้อมูลข่าวสารพัฒนาการรับรู้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแก้ปัญหา

การดำเนินการดังกล่าวต้องอยู่บนฐานของความเข้าใจอันอุดมสมบูรณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม ระบบความคิด ค่านิยมของชุมชน ตลอดจนมาตรฐานพฤติกรรมที่แตกต่างกันระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2542) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอื่นจะก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

2.2 การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อการจัดการจัดสรรทรัพยากรอยู่ใน

มาตรฐานเดียวกัน โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ กล่าวได้ว่า เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

ไพรัช เตชะรินทร์ (2534) กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปของบุคคล กลุ่มคน ชมรม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัคร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์ และได้เสนอแนวทางการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน เพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถตนเอง และของหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

สมชาย สนั่นเมือง (2541) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการท่องเที่ยวว่า ชุมชนควรเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างครบถ้วนในทุกระดับ ได้แก่

1. ระดับนโยบาย จะต้องมีการหาทางให้สมาชิกในชุมชนทุกชุมชน ทุกคน ทุกระดับ รับทราบนโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2. ระดับแผน จะต้องหาทางให้ชุมชนเข้าใจแบบแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ชัดเจน ทุกระดับแผน

3. ระดับปฏิบัติ ให้สมาชิกชุมชนกลุ่มต่างๆ ทุกชุมชนในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ศึกษาแผนปฏิบัติ แนวทาง และวิธีปฏิบัติให้เข้าใจ จนสามารถให้ความร่วมมือและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

มีการแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ จนกว่าจะมั่นใจได้ว่าสมาชิกชุมชนทุกชุมชนทุกคน ทุกระดับ ดำเนินการไปถูกต้องทิศทางแล้ว

4. มีการติดตามประเมินผล และให้การแนะนำอย่างต่อเนื่อง

พจนานา สนวนศรี (2542) ได้กล่าวถึงการจัดการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถตอบสนองและพัฒนาสู่กระบวนการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนได้ ภายในมิติต่างๆ ดังนี้

1. มิติด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมนี้ควรก่อให้เกิดการเรียนรู้และร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งจำกัดให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

2. มิติด้านการเมือง กิจกรรมนี้ควรเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับล่าง โดยการสร้างกระบวนการวางแผน และการตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

3. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม กิจกรรมนี้ควรสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ของกลุ่มคนที่ต่างวัฒนธรรม (เมือง – ชนบท) เพื่อเพิ่มความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการเท่าทันต่อวัฒนธรรมแบบเมืองที่เติบโตอย่างรวดเร็ว

4. มิติด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมนี้ควรนำไปสู่การกระจายรายได้ และผลกำไรที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้เกิดกับชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นประชาชนในพื้นที่จะเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา และ ควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ภายใต้มิติที่ไม่ขัดแย้งกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

Yadav (1980) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การเข้าร่วมในการตัดสินใจตกลงใจ
2. การเข้าร่วมในการดำเนินการของแผนและโครงการพัฒนา
3. การเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ และแผนงานของการพัฒนา
4. การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเองด้วยความเต็มใจ ประชาชนในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์และได้รับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยอำนาจการตัดสินใจทั้งหมดต้องอยู่ที่ประชาชนในชุมชน ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ อันนำไปสู่การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติ การติดตาม และแนะนำการได้รับประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแสดงให้เห็นถึงอีกแนวคิดหนึ่งซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับการมีส่วนร่วมอย่างแยกไม่ออก แนวคิดดังกล่าว คือ แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติซึ่งเป็นแนวคิดที่กล่าวถึงการแสดงความคิดเห็นในเรื่องหนึ่งๆ ที่ชุมชนนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและสามารถนำความคิดดังกล่าวมาปรับใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ (เจมส์ แอล เคริตัน, 2543 : 61 – 65)

ทัศนคติ (Attitude) เป็นเรื่องของความชอบไม่ชอบ ความลำเอียง ความเห็น ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการรับรู้หรือประเมินคนเมื่อรับรู้เหตุการณ์ในสังคมก็จะเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างควบคู่กับการรับรู้ นั่นจะมีผลต่อความคิดปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้นทัศนคติเป็นทั้งพฤติกรรมที่อาจสังเกตได้หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ง่ายแต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่า (ธวัช เอี่ยมเจริญ, 2536)

ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติหรือเจตคติ (Attitude) เป็นเรื่องที่ได้รับ ความสนใจศึกษาอย่างกว้างขวางในขณะเดียวกันก็ได้มีการให้คำจำกัดความอย่างหลากหลายนักจิตวิทยาสังคมยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การศึกษาทัศนคติเป็นการศึกษาลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่เชื่อกันว่ามีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าลักษณะทางจิตประเภทอื่น ๆ เช่น ด้านความคิด ความรู้สึก และความพร้อมกระทำ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “ทัศนะ” ซึ่งแปลว่า ความเห็น กับคำว่า “คติ” ซึ่งแปลว่า แบบอย่างหรือลักษณะ เมื่อรวมกันจึงแปลว่า ลักษณะของความเห็นซึ่งหมายถึงความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (บุญทัศน์ ลัทธิปัญญา, 2541)

Dictionary of Education ได้ให้ความหมายของ “ทัศนคติ” ว่าหมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งอาจเป็นการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ต่อสถานการณ์บางอย่างต่อบุคคลหรือต่อสิ่งของ เช่น ความพอใจหรือไม่พอใจ (ธวัช เอี่ยมเจริญ, 2536)

ดังนั้น ทัศนคติเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบเป็นส่วนพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอกเป็นความรู้สึกในการที่ชอบหรือไม่ชอบ และความรู้สึกหรือความเชื่อซึ่งอธิบายถึงลักษณะตลอดจนความสัมพันธ์ของสิ่งหนึ่งที่มีต่อสิ่งอื่น ๆ และเกี่ยวกับประโยชน์ของทัศนคติต่าง ๆ กันไปแต่ถ้าหมดประโยชน์คนจะเปลี่ยนทัศนคติไปด้วย ทัศนคติจึงเป็นลักษณะทางอารมณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ซึ่งกำหนดการตอบสนองอย่างคงเส้นคงวาต่อวัตถุในทิศทางที่พอใจหรือไม่พอใจ ทั้งนี้ทัศนคติของบุคคลทุกอย่างเป็นส่วนที่มีผลทำให้เกิดการปฏิบัติของบุคคล (agenda for action) หรือที่กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ มีส่วนประกอบทางการปฏิบัติ

หรือทางพฤติกรรม (behavior component) นั้นเอง เหตุผลก็เพราะว่าความเชื่อทุกอย่างที่รวมกันเข้าเป็นทัศนคตินั้น ไม่ว่าจะมีความเชื่อทางด้านอธิบาย การประเมินค่าหรือการสนับสนุนก็ตาม จะเป็นตัวแทนความพร้อมในการจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทัศนคติเป็นความพร้อมของการกระทำของบุคคลต่อสิ่งใด บุคคลใดความพร้อมดังกล่าวของบุคคลเห็นได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงต่อสิ่งนั้นว่าชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย แต่ความพร้อมนี้จะเป็แรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่จะมีต่อบุคคล สิ่งของ และสถานที่ที่เกี่ยวข้อง (เจมส์ แอล เครตัน, 2543 : 61-65)

ทัศนคติ (Attitude) หมายถึง ความรู้สึกหรือท่าทีของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ความรู้สึกหรือท่าทีนี้จะเป็ไปตามทำนองที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ทัศนคติไม่ได้ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดแต่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ด้วยเหตุนี้เองทัศนคติจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ที่แต่ละบุคคลได้รับเพิ่มขึ้นโดยการเปลี่ยนแปลงจะเร็วช้าขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของทัศนคติ และประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับด้วย (นิรันดร ทัพไชย, 2545)

นอกจากนี้ ทัศนคติ ยังหมายถึง “ความโน้มเอียงของบุคคล (อันเกิดจากการเรียนรู้) ที่แต่ละบุคคลตอบสนองในท่าทีที่ชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบต่อสิ่งใด ๆ อย่างไม่มีวันเปลี่ยนแปลง”(นิรันดร ทัพไชย, 2545)

โดยสรุปแล้วทัศนคติเป็นความรู้สึกและการแสดงออกต่อสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ สิ่งของ บุคคล เหตุการณ์ และสถานที่ ในลักษณะของการชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ ทัศนคติเป็นผลของความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใด ๆ อย่างแรงกล้า และด้วยความเชื่อมั่น ซึ่งลักษณะของทัศนคติเป็นภาวะทางจิตที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความโน้มเอียงอันเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลจะมีความสอดคล้องและอยู่คงที่ในช่วงเวลาหนึ่งแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้และทัศนคติอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์

องค์ประกอบของทัศนคติ (Structural Models of Attitudes)

ในการอธิบายความหมายของคำว่าทัศนคติจำเป็นจะต้องวิเคราะห์และเข้าใจว่าทัศนคติมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อเราจะได้สามารถประยุกต์และสามารถอธิบายพฤติกรรมของบุคคลจากทัศนคติของเขามีต่อสิ่งใด ๆ องค์ประกอบของทัศนคติมีผู้เสนอตัวแบบที่ได้ความนิยมในการเป็นกรอบในการศึกษาไว้ 2 ตัวแบบที่สำคัญ ได้แก่ 1) ตัวแบบทัศนคติสามองค์ประกอบ (Tri component Attitude Model) และ 2) ตัวแบบทัศนคติแบบหลายคุณลักษณะ (Multiattribute Attitude Models)

ทัศนคตินั้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้หรือรับรู้ที่ต่างกันของแต่ละบุคคลในสิ่งต่างๆหรือเหตุการณ์ต่างๆ
2. ความรู้สึก ที่แต่ละบุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับรู้และเรียนรู้มา
3. แนวโน้มพฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงออกมา เพื่อต้องการที่จะตอบสนองอารมณ์ และความรู้สึกต่อสิ่งที่ได้รับรู้หรือเรียนรู้มา (นิรันดร ทัพไชย,2545)

ทัศนคติแบบสามองค์ประกอบ (Tri component Attitude Model) มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านการรับรู้หรือความเชื่อ (Cognitive Component) หมายถึง ความรู้และการรับรู้ในสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งบุคคลได้รับจากการผสมผสานระหว่างประสบการณ์โดยตรงกับความเข้าใจหรือการรับรู้ในสิ่งนั้น ร่วมกับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ตัวอย่าง เช่น เราชูและเชื่อว่าดอยสุเทพอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ก็เพราะว่าเราอาจเคยไปเที่ยวสถานที่ดังกล่าว หรือเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ นั่นเอง

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) เป็นอารมณ์หรือความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น การชอบหรือไม่ชอบ ผลិតภัณฑ์หรือแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Conative Component) หมายถึง ความเป็นไปได้หรือความโน้มเอียงที่บุคคลหนึ่งจะกระทำการใดหรือมีพฤติกรรมเฉพาะใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่รับรู้ ตัวอย่างเช่น เมื่อนักท่องเที่ยวรู้ว่ากระบี่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีความงดงามแห่งหนึ่งของประเทศไทย เขาจะเกิดความรู้สึกที่ดีหรือชื่นชอบกับกระบี่ในฐานะที่เห็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่านักท่องเที่ยวผู้นี้จะเดินทางไปกระบี่เพื่อท่องเที่ยวเมื่อใดก็ตามที่เขามีโอกาส

ทัศนคติแบบหลายลักษณะ (Multiattribute Attitude Mode) เป็นแบบที่พยายามเข้าใจและระแเมินทัศนคติของบุคคลในมุมมองต่าง ๆ ตัวแบบนี้แบ่งออกเป็น 3 แบบย่อย ได้แก่

1. ทัศนคติแบบมุ่งไปที่วัตถุ (Attitude-toward-object Model) เป็นแบบที่ใช้วัดหรือประเมินทัศนคติของบุคคลที่มีต่อผลิตภัณฑ์หรือตราผลิตภัณฑ์ใดๆ ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อผลิตภัณฑ์หรือตราผลิตภัณฑ์นี้จะถูกกำหนดจากความเชื่อเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์หรือคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นของสินค้านั้น

2. ทัศนคติแบบมุ่งไปที่พฤติกรรม (Attitude-Toward-Behavior Model) เป็นแบบวัดทัศนคติของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมหรือการกระทำใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการ

ตัวอย่างเช่น ถ้านักท่องเที่ยวที่มีทัศนคติที่ดีต่อการไปเที่ยวภูเก็ต ก็จะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความ เป็นไปได้ของนักท่องเที่ยวในการไปเที่ยวเชียงใหม่ มากกว่าการทราบถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่ มีต่อภูเก็ต

3. ทฤษฎีการกระทำที่สมเหตุสมผล (Theory of Reasoned Action Model) เป็นตัวแบบ ที่ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมหรือการกระทำใดๆ ของบุคคลเป็นผลจากความตั้งใจ (intention) ของบุคคล โดยได้รับอิทธิพลจากทัศนคติที่บุคคลมีต่อพฤติกรรมหรือการกระทำนั้น ตลอดจนได้รับอิทธิพลจาก บรรทัดฐานของกลุ่มนักท่องเที่ยวจะเดินทางไปเที่ยวจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง

กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ทัศนคติของบุคคลนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ นักการตลาดจะต้องเข้าใจถึงกลยุทธ์การ เปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลให้ดีกว่าเดิมเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการตลาด กลยุทธ์การ เปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลมี 3 ประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์ เป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปร่างลักษณะของสินค้าและ บริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์นั้น ให้ดีขึ้น การเปลี่ยนในการให้บริการที่ดีขึ้นและตกแต่งภายในร้านอาหารช่วยปรับปรุงทัศนคติของ ลูกค้าที่มีต่อร้านอาหารนั้นให้ดีขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้บริโภคผ่านการสร้างการ รับรู้หรือความเข้าใจใหม่ในตัวสินค้าหรือบริการโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในตัวสินค้า หรือบริการ การเปลี่ยนแปลงการรับรู้อาจเกิดขึ้นจากการใช้วิธีการส่งเสริมการตลาดเพื่อสื่อสาร ความรู้เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการใหม่

3. การเปลี่ยนแปลงในตัวทัศนคติ โดยการค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อสินค้าหรือ บริการให้ดีขึ้นจากการเน้นย้ำการเปลี่ยนทัศนคติที่เป็นกลางไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์หรือตรา ผลิตภัณฑ์

ทัศนคติหรือความรู้สึกที่บุคคลมีต่อวัตถุ หรือสิ่งต่าง ๆ ยังมีระดับความเข้มข้นของทัศนคติ แตกต่างกันได้ และสามารถใช้กำหนดท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น

1. ทัศนคติในเชิงบวก (Position Attitude) เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก หรือมีอารมณ์ ความรู้สึกในด้านดีต่อบุคคล หน่วยงาน องค์กร สถาบัน รวมไปถึงเรื่องราว และสิ่ง ต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีในการยอมรับความคิด ข้อมูลใหม่

2. ทัศนคติในทางลบ (Negative Attitude) เป็นทัศนคติทางลบหรือไม่ดี เป็นทัศนคติที่ สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลง

ระวาง สงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์กรและอื่น ๆ

3. ทักษะคตินิ่งเฉย (Passive Attitude) เป็นทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นใดๆ โดยสิ้นเชิง

ทัศนคติกับความตั้งใจ (Intention)

ทัศนคติจะมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับความเชื่อของบุคคลที่มีต่อคุณลักษณะต่างๆ ของวัตถุแล้ว นอกจากนั้นทัศนคดียังมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ต่อวัตถุออกมาอีกด้วย ซึ่งโดยคำนิยามแล้วความตั้งใจ (Intention) หมายถึง แนวโน้มที่น่าจะเป็นของบุคคลในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม หรือการกระทำต่อวัตถุ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาซึ่งขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะภายในตัวบุคคล กับการกระทำที่แสดงออกมา โดยปกติแล้วทัศนคติในทางบวก หรือในทางที่ชื่นชอบต่อวัตถุ จะทำให้เกิดความตั้งใจที่มากกว่าในการแสดงพฤติกรรมในทางบวกต่อวัตถุ ในทางกลับกันทัศนคติในทางลบหรือในทางที่ไม่ชื่นชอบก็จะทำให้มีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมในทางลบออกมาอย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับความเชื่อ เช่น คนที่มีความเชื่อว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลที่มีความสวยงามแต่ไม่ค่อยมีความปลอดภัย ความเชื่อที่น่าจะนำไปสู่การมีทัศนคติที่สถานที่ท่องเที่ยวแบบปานกลางของทัศนคตินี้ ก็จะทำให้เกิดชุดของความตั้งใจแบบปานกลางในทางที่ชื่นชอบในสถานที่ท่องเที่ยวนี้ ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่บุคคลจะเดินทางไปท่องเที่ยวที่สถานที่แห่งนั้นบ้างบางครั้ง แต่จะไม่ถึงกับจะเดินทางไปท่องเที่ยวเป็นประจำ (นิรันดร ทัพไชย, 2546)

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การส่งเสริมการท่องเที่ยว (Tourism Promotions) หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งกระบวนการขายโดยบุคคล (Personal Promotion) และไม่ใช่บุคคล (Non-Personal Selling) เข้าไปติดต่อลูกค้าเพื่อให้เกิดการซื้อขายสินค้าและบริการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่ทำให้สินค้าและบริการเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิต หรือจำหน่ายไปยังผู้บริโภคให้มากที่สุด รวดเร็วที่สุด และมีผลกำไรตามที่ธุรกิจนั้นต้องการ

วัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

1. เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว และให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
2. เพื่อเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

3. เพื่อรักษาหรือเพิ่มส่วนครองตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market Share)
4. เพื่อเพิ่มพูนการระลึกถึง จดจำ การยอมรับ และความเชื่อถือด้านการท่องเที่ยว
5. เพื่อเพิ่มพูนปริมาณนักท่องเที่ยวให้มากขึ้นในอนาคต
6. เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการท่องเที่ยวให้เหนือคู่แข่ง

จากวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวข้างต้น กิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น จึงต้องใช้ส่วนผสมทางการส่งเสริมการตลาด (Promotion Mix) มาช่วยในการจัดทำสื่อโฆษณาและการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการขายทางการท่องเที่ยวให้สัมฤทธิ์ผล

ดังนั้นส่วนผสมทางการตลาด (Promotion Mix) มาช่วยในการจัดทำสื่อโฆษณาและการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการขายทางการท่องเที่ยวให้สัมฤทธิ์ผล

ดังนั้นส่วนผสมทางการตลาด (Promotion Mix) จึงหมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการขาย เพื่อติดต่อสื่อสารทางการตลาด ระหว่างผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายและลูกค้าตลาดเป้าหมาย เพื่อแจ้งข่าวสารหรือจูงใจให้เกิดทัศนคติ และพฤติกรรมที่ซื้อ ประกอบด้วย

1. การโฆษณา (Advertising)
2. การประชาสัมพันธ์ (Public Relation)
3. การขายโดยบุคคล (Personal Selling)
4. การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion)

1. การโฆษณาการท่องเที่ยว

การโฆษณาการท่องเที่ยวถือเป็นส่วนผสมตัวหนึ่งในจำนวนสี่ตัวของส่วนผสมการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะสื่อข่าวไปยังนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักผลิตภัณฑ์ว่ามีอะไรบ้าง วางขายที่ไหน ราคาเท่าไร และมีคุณสมบัติพิเศษอะไร ถ้าปราศจากการโฆษณา แม้ผลิตภัณฑ์จะดีเลิศเพียงใด หากไม่มีใครรู้จักย่อมไม่มีทางขายได้ จึงจำเป็นต้องมีการโฆษณา

ลักษณะสำคัญ 5 ประการ

1. เป็นการเสนอข่าวหรือแจ้งเรื่องราวความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยว
2. เป็นการจูงใจให้นักท่องเที่ยวที่ยินได้ฟังคล้อยตาม
3. เป็นการอาศัยเหตุผลในการจูงใจ โดยใช้เหตุผลจริงและเหตุผลสมมติ
4. เป็นการใช้สื่อโฆษณา เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ในการส่งข่าวสารไปยังนักท่องเที่ยว

5. เป็นการระบุผู้อุปถัมภ์หรือผู้โฆษณา อันเป็นการทำสัญญาประชาคมกับนักท่องเที่ยว

2. การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว คือ การเผยแพร่ข่าวสารการท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวเป้าหมาย เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับธุรกิจและผลิตภัณฑ์ โดยการใช้กิจกรรมและสื่อต่างๆ ที่ไม่ใช่ทางการค้า เป็นการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวจากธุรกิจไปสู่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวสนับสนุนวัตถุประสงค์การดำเนินงานของธุรกิจ และปรับแนวคิดระหว่างธุรกิจกับชุมชนให้สอดคล้องกัน จึงเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีและความศรัทธาให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนและนักท่องเที่ยว อันจะนำสู่การตัดสินใจซื้อในที่สุด

ในบางครั้งสามารถนำเอาการโฆษณามาใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้ หรือที่เรียกกันว่า “การโฆษณาเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว” ซึ่งใช้การโฆษณาเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อการประชาสัมพันธ์ที่ได้มุ่งขายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว แต่เป็นการโฆษณาธุรกิจท่องเที่ยวโดยมุ่งหวังสร้างชื่อเสียง ภาพพจน์และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ประกอบการกับประชาชนที่เกี่ยวข้อง จึงมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการโฆษณาที่ให้ความรู้
2. เป็นการโฆษณาเพื่อสร้างภาพพจน์
3. เป็นการโฆษณาที่ช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมส่วนรวม
4. เป็นการโฆษณาที่มุ่งเน้นให้รู้จักรักษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณี
5. เป็นการโฆษณาในลักษณะข่าวธุรกิจ

3. การส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว

การส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เป็นส่วนผสมของการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกหนึ่งตัวที่กระตุ้นให้เกิดการซื้อผลิตภัณฑ์อย่างรวดเร็วในระยะเวลายาวขึ้น ซึ่งหมายถึงกิจกรรมทางการตลาดทั้งหลายที่นอกเหนือจากการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เพื่อจูงใจนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายให้เกิดการซื้อผลิตภัณฑ์และเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ตัวผู้จำหน่ายและพนักงานขาย สาเหตุที่ต้องใช้นวัตกรรมส่งเสริมการขายกันมากในปัจจุบันมีหลายสาเหตุ คือ

1. ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเริ่มไม่ค่อยจะมีความแตกต่างกันเพราะวิทยาการตามทันกัน
2. การโฆษณาการท่องเที่ยวไม่รู้จักสร้างสรรค์อะไรที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ต่างกับคู่แข่ง
3. เมื่อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวดูเหมือนกัน การตัดสินใจซื้อจึงต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นเข้ามาช่วย คือ การแลก แจก แถม

4. ราคาค่าโฆษณากำลังถีบตัวสูงขึ้นเรื่อยๆ จึงต้องอาศัยการส่งเสริมการขายเพื่อลดค่าโฆษณา

5. คนดูโฆษณาน้อยลงเพราะดูโทรทัศน์น้อยลง เนื่องจากวิถีชีวิตเข้ามาบดบังมากขึ้น จึงไม่ต้องจำใจดูรายการที่ไม่ดีของโทรทัศน์ทุกช่อง

4. การขายการท่องเที่ยวโดยพนักงานขาย

การขายการท่องเที่ยวโดยพนักงานขาย เป็นส่วนผสมการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกตัวหนึ่ง เพื่อเพิ่มยอดขายโดยตรง ในขณะที่ส่วนผสมตัวอื่นๆ เป็นการเพิ่มยอดขายทางอ้อม ซึ่งหมายถึง การนำเสนอผลิตภัณฑ์และแนวความคิดทางการท่องเที่ยวแบบเชิญหน้าไปยังลูกค้าที่คาดหวัง โดยใช้พนักงานขายของธุรกิจท่องเที่ยว โดยพนักงานขายเป็นเครื่องมือที่แม่นยำสุดในการจับเป้าไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย เพราะสามารถควบคุมการสื่อสารแต่เฉพาะลูกค้าที่คาดหวังเท่านั้นหากลูกค้าไม่ได้รับความพอใจหรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม พนักงานขายก็สามารถสร้างความพอใจและให้ข้อมูลได้ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของพนักงานขายที่สำคัญมีอยู่ 5 ประการ คือ

1. การแสวงหาลูกค้า
2. การสื่อความหมาย
3. การขาย
4. การให้บริการ
5. การรวบรวมข้อมูล

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อจูงใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวถือเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และยังสามารถแจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้และมีความเชื่อถือข้อมูลที่ได้รับจากสื่อต่างๆ ซึ่งนำมาซึ่งการตัดสินใจซื้อของลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวในที่สุด

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

1. มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวหัวหินเพิ่มขึ้น และมีแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัว และสุขภาพเพิ่มขึ้น
2. ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
3. มีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐานและครอบคลุมพื้นที่
4. ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
5. ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นคงอยู่สืบไป
6. ประชาชนเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง มีสุขภาพดีถ้วนหน้า
7. มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงาม และน่าอยู่
8. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและชุมชนเข้มแข็ง
9. ประชาชนได้รับบริการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดี

แนวทางการพัฒนาเทศบาลตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาล (พ.ศ.2551-2555)

ยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา

- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและสุขภาพ
- เพิ่มศักยภาพในการเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว
- พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน

แนวทางการพัฒนา

- ก่อสร้างปรับปรุงและบำรุงรักษาทางเท้า ตรอก ซอย สะพานและท่อระบายน้ำให้ได้มาตรฐานและครอบคลุมพื้นที่
- พัฒนาระบบไฟฟ้าสาธารณะและขยายเขตไฟฟ้าให้ครอบคลุมพื้นที่
- พัฒนาระบบผลิตและจำหน่ายน้ำประปาเพื่อบริการประชาชน
- พัฒนาระบบการจราจร
- ส่งเสริมการวางผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม

ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาและศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา

- พัฒนาการศึกษามาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเพื่อรองรับการพัฒนาของท้องถิ่น

- ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน
- การอนุรักษ์ ฟื้นฟู ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์พัฒนาสาธารณสุขและการกีฬา

แนวทางการพัฒนา

- พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขให้ได้มาตรฐาน
- ส่งเสริมความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน
- ส่งเสริมการกีฬาและการออกกำลังกาย

ยุทธศาสตร์บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา

- สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- จัดระบบการจัดการน้ำเสียและการจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชน

ยุทธศาสตร์พัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต

แนวทางการพัฒนา

- ส่งเสริมการจัดสวัสดิการ คุ่มครองเด็ก เยาวชน และให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เด็ก และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม

- พัฒนาศักยภาพคน ครอบครั้ว และชุมชนให้เข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้
- ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
- ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการเพื่อประชาชน
- การจัดระเบียบสังคมและรักษาความสงบเรียบร้อย

ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการบริหารงานให้มีความเป็นเลิศ

แนวทางการพัฒนา

- ส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น
- พัฒนาการประชาสัมพันธ์ ระบบข้อมูลข่าวสาร และระบบสารสนเทศเพื่อบริการประชาชน
- การพัฒนาศักยภาพผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล และบุคลากรของเทศบาล

- การพัฒนาและปรับปรุงการจัดเก็บภาษีรายได้ให้เป็นธรรม
- เพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- พัฒนาสถานที่ปฏิบัติงานให้เหมาะสม
- พัฒนาและจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานให้เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

อ้างอิงจาก เทศบาลเมืองหัวหิน http://www.huahin.go.th/about_strategy.php วันที่ 5 ต.ค.53

บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(องค์การมหาชน) : อพท.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) เป็นองค์การมหาชนที่จัดตั้งขึ้นตามความในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 49 ก ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2546 และ อพท.ได้เริ่มดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 สถานที่ปฏิบัติงาน อพท.ส่วนกลาง ตั้งอยู่เลขที่ 118/1 อาคารทิปโก้ ชั้น 31 ถนนพระราม 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไทย กรุงเทพมหานคร 10400 ภายใต้การกำกับดูแลของรองนายกรัฐมนตรี (พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์) โดยมีหน้าที่หลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ที่มีความสำคัญ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ดังนี้

วิสัยทัศน์

อพท.ประสานทุกภาคีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

1. ประสานงานการบริหารจัดการท่องเที่ยวระหว่างราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือได้รับมอบหมายให้บริหารจัดการการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะในระดับชาติ ระดับภูมิภาค หรือระดับท้องถิ่น
2. ประสานงานราชการใช้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ผังเมือง สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อบูรณาการการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนา และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. ส่งเสริมการใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นจัดให้มีการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

7. ส่งเสริมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

8. ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่แห่งท้องถิ่นให้ดีขึ้น

ยุทธศาสตร์

อพท.ได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานไว้ 6 ประการ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การประสานการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการตลาดด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษและการท่องเที่ยว

ชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างเครือข่ายการพัฒนาทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หลักเกณฑ์การประกาศพื้นที่พิเศษ

1. เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและทรงคุณค่าทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. เป็นพื้นที่ที่มีความล้ำค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม
3. เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่

ขั้นตอนการประกาศเขตพื้นที่พิเศษ

1. คัดเลือกพื้นที่พิเศษ โดยวิเคราะห์ความเหมาะสมเบื้องต้น และเสนอระดับนโยบายพิจารณา
2. สำรวจสภาพพื้นที่ ด้านภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม
3. ประชุมหารือร่วมกับจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่พิเศษ
4. เสนอคณะกรรมการ กพท. พิจารณาเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบการประกาศเขตพื้นที่พิเศษ
5. จัดทำแผนแม่บทการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ

การดำเนินงานของ อพท.เรื่องพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองหัวหิน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2553

1. ความเป็นมา

ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2553 ได้ให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ปรับปรุงการบริหารและการพัฒนา ระยะสั้น 1 – 2 ปี (ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 – 2554) โดยพัฒนา “ต้นแบบ” การบริหารจัดการพื้นที่พิเศษ โดยเลือกพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับบทบาทของ อพท. ในการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษหรือปรับปรุง อพท. เป็นองค์กรรูปแบบอื่นในระยะยาวต่อไป โดยกำหนดพื้นที่พิเศษอย่างน้อย 3 แห่ง ได้แก่

- 1) พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง
- 2) พื้นที่ท่องเที่ยวเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง
- 3) พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสรีนาถ – กำแพงเพชรหรือพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองน่าน

การประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง

1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง

1) อพท. ได้เล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว เมืองจากแหล่งท่องเที่ยวบริเวณมีศักยภาพและสถานที่สำคัญเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งราชวงศ์จักรี และโครงการพระราชดำริ ซึ่งสอดคล้องกับร่างแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย (The Royal Coast) ของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เพื่อพัฒนากลุ่มจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับตลาดบนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ภายใต้โครงการ The Charming of the Royal Coast : มนต์เสน่ห์ทะเล วัง เพื่อส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยเน้นความมีเสน่ห์ของทรัพยากรทางอาหารท่องเที่ยวของ 4 จังหวัด เพื่อส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยว 2 รูปแบบ คือ “เส้นทางตามรอยเสด็จ” เป็นเส้นทางที่มีประวัติความเป็นมายาวนานเกี่ยวเนื่องกับพระมหากษัตริย์ไทยในอดีตหลากหลายสมัย ตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจมากมาย และทำให้เกิดสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญตามยุคสมัยของแต่ละพระองค์ ทั้งโบราณสถาน

โบราณวัตถุ ที่คงความเป็นเอกลักษณ์ควรค่าแก่การศึกษา รวมถึงโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ และ “เส้นทาง นก เกลือ โคลน เลน เล” เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติควบคู่กับวิถีชีวิตพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่ต่อเนื่องกันในเขตชายฝั่งทะเลอ่าวไทย บริเวณตลอดแนวชายฝั่งมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์นานาชนิด และการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชายฝั่งตามเขตพื้นที่ต่างๆ ซึ่งมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ แหล่งดูนก นาเกลือ ทะเลโคลน ป่าชายเลน และทะเลที่สวยงาม

2) นโยบายของคณะกรรมการการพัฒนา รูปแบบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี (นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน) เป็นประธานคณะกรรมการฯ ภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการที่ดีโดยเฉพาะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งได้แต่งตั้งคณะทำงานฯ ภายใต้คณะกรรมการชุดนี้ ศึกษาพื้นที่เมืองหัวหิน – ชะอำ เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการกระจายอำนาจ การบริหารจัดการ และงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2 การดำเนินงาน

สำหรับพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองหัวหิน อพท.ได้ดำเนินงาน 2 โครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ.2553 ประกอบด้วย

1) **โครงการสัมมนาเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยว** ได้เริ่มดำเนินงานจัดการประชุมสัมมนาเครือข่ายผู้ประกอบการและภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ครั้งที่ 1 ณ โรงแรมแกรนด์ไฮเทล แอนด์ พลาซ่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2553 และจะดำเนินการประชุมสัมมนา ครั้งที่ 2 ในช่วงต้นเดือนกันยายน พ.ศ. 2553 ณ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

2) **โครงการศึกษาความเหมาะสมการประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง** ได้ดำเนินการ ศึกษา สำรวจ รวบรวมข้อมูลความเป็นไปได้ในการประกาศพื้นที่พิเศษฯ ตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง ดังความข้างต้น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมการพัฒนาของทุกภาคที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยดำเนินการกำหนดอาณาเขตที่เหมาะสมในการประกาศฯ ให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวทางพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยงเสนอคณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (กพท.)และคณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบตามลำดับต่อไป

3. กรณีศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้อง

3.1 การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง เพื่อให้การกำหนดแนวทางการพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งการพัฒนาของภาครัฐและเอกชน ให้สอดคล้องกับภาพลักษณ์ สินค้าและบริการที่สร้างให้เป็น Brand ของพื้นที่ให้เหมาะสมกับแนวคิดเรื่อง “Royal Coast” และเพื่อกระจายความเจริญภายในพื้นที่อนุภาค มิให้เกิดการกระจุกตัวของการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลเท่านั้น และสร้างความเชื่อมโยงภาคเศรษฐกิจไปในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอื่นๆ

3.2 เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างสูง แต่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ อสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายควบคุมกันไปด้วย จะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาพื้นที่นี้ โดยเฉพาะกฎหมายด้านผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3 ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่มีคุณภาพและมาตรฐาน เช่น การสัญจรและการคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Access) และการเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ ปัญหาหาค่าจราจรติดขัด ปัญหาระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็น โดยเฉพาะระบบน้ำประปา การแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่มีความต้องการเพิ่มขึ้น และการบำบัดน้ำเสีย การจัดการขยะ เป็นต้น

4. ผลการศึกษาจากการสัมมนาเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยว

อพท. ได้ดำเนินงานจัดการประชุมสัมมนาเครือข่ายผู้ประกอบการและภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนครั้งที่ 1 ณ โรงแรมแกรนด์ไฮเทล แอนต์ พลาซ่า เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2553 ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนา ประกอบด้วยตัวแทนจากภาคเอกชน ข้าราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย สถาบันต่างๆ ชุมชน รวมทั้งมูลนิธิต่างๆ ในอำเภอหัวหิน ชะอำ และปราณบุรี จำนวนทั้งสิ้น 260 คน ซึ่งจากการสัมมนาดังกล่าวตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ได้ร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง และแนวทางในการแก้ไขปัญหาจุดอ่อน และรักษาจุดแข็งของเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง รวมทั้งแนวทางในการบริหารจัดการเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยงให้มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลจากการสัมมนาดังกล่าวตัวแทนจากทุกภาคส่วนได้ร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขจุดอ่อนและรักษาจุดแข็ง ดังนี้

จุดอ่อน

1. การจรรยาบรรณที่ดี
2. ปัญหาในเรื่องการบริหารงานของรัฐและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวดก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา
3. ภาคเอกชนขาดความสามัคคีกัน
4. ขาดการพัฒนาด้านบุคลากร
5. ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว
6. รายได้กระจุกตัวไม่เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน
7. คนท้องถิ่นขาดการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุน และข้อมูลที่เป็นช่องทางธุรกิจ
8. ขาดการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารข้อมูลในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และข้อมูลศักยภาพของชุมชน
9. ประชาชนขาดจิตสำนึกทำให้สังคมเสื่อมลง รวมทั้งการขาดการปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนรุ่นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม
10. ค่าครองชีพสูงโดยไม่จำเป็น
11. ขาดการบูรณาการของหน่วยงานรัฐ
12. ไม่มีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนแน่นอน
13. การจัดสรรงบประมาณและใช้งบประมาณไม่เหมาะสม
14. เกิดการ “คอร์รัปชัน” ในระบบราชการ

จุดแข็ง

1. มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งราชวงศ์จักรี
2. คนไทยมีอัธยาศัยไมตรีและได้ชื่อเมืองยิ้มสยาม
3. มีความหลากหลายของสินค้าต่างๆ
4. ชื่อเสียงเมืองหัวหินเป็นที่รู้จักในตลาดโลก
5. มีทรัพยากรมากมายและมีความหลากหลาย
6. มีความโดดเด่นด้านการบริการ
7. เป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยกว่าพื้นที่อื่น
8. เกิดการรวมตัวกันของภาคธุรกิจ
9. มีวัฒนธรรมประเพณีและวิถีพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์
10. เป็นเมืองที่สงบและสะดวกต่อการคมนาคม

แนวทางในการแก้ไขจุดอ่อนและรักษาจุดแข็ง

ตัวแทนจากทุกภาคส่วนเห็นพ้องต้องกันว่า แนวทางในการแก้ไขจุดอ่อนและรักษาจุดแข็ง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาเมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยงให้เป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นสามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ให้การศึกษาแก่ประชาชนและเยาวชนทุกคน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้จากตนเอง ไปสู่ชุมชนและพัฒนาไปสู่ระดับประเทศต่อไป
- 2) ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เช่น โครงการตามแนวพระราชดำริ
- 3) ให้เมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยงเป็นพื้นที่พิเศษที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีกฎหมายรองรับการดำเนินงานดังกล่าวอย่างถูกต้อง
- 4) ต้องสร้างความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่และมีการจัดทำแผนที่อธิบายการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน
- 5) ให้ความสำคัญกับการรักษาหรือกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
- 6) ตั้งสำนักงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวให้ครบทุกประเภท
- 7) มีการจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวให้ครบทุกประเภท

5. สรุปแนวความคิดการประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการวิเคราะห์สภาพพื้นที่ทางวิชาการและข้อเสนอจากภาคส่วนต่างๆ แล้ว อพท.ได้กำหนดแนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาต้นแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

1) ความสำคัญของพื้นที่เมืองหัวหินและพื้นที่เชื่อมโยง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวบริเวณนี้มีศักยภาพและมีสถานที่สำคัญเป็นจำนวนมาก ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งราชวงศ์จักรี แหล่งท่องเที่ยวตามแนวพระราชดำริ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ดังนั้น อพท.จึงได้มีแนวคิดเบื้องต้นที่จะประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งจากการวิเคราะห์ความเหมาะสมและศักยภาพของพื้นที่แล้ว ควรที่จะกำหนดขอบเขตพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรีจนถึงอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยขนานกันไป

2) เพื่อบูรณาการภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งจะสามารถดำเนินการได้ภายหลังจากการประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว เนื่องจากจะมีการจัดตั้งสำนักงานพื้นที่พิเศษขึ้นภายในพื้นที่โดยมีคณะที่ปรึกษาพื้นที่พิเศษซึ่งประกอบด้วย ประธานที่ปรึกษา ผู้แทนจากภาครัฐ ผู้แทนจากภาคเอกชน ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทน

จากชุมชนต่างๆ โดยมี อพท. เป็นเลขานุการ และประสานงาน ซึ่งคณะที่ปรึกษาฯ ที่จัดตั้งขึ้นจะ กำหนดและผลักดันนโยบายการพัฒนาที่เกิดจากภาคส่วน เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี โดยตรงผ่านทางคณะกรรมการในการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว (กพท.) ส่งผลให้การ พัฒนาและการแก้ไขปัญหาได้รับการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพ ขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน))

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พนิตนาถ วนรัฐิกา, 2550 ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่าง ยั่งยืนหลังธรณีพิบัติ(สึนามิ) การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาศักยภาพในการเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศศึกษาความคิดเห็นของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนใน ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า ผลการวิจัยพบว่ายังขาดการดูแลและพัฒนาในด้านต่างๆ ได้แก่ การ ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้เป็นระเบียบ และสะอาดมากขึ้น ขาดการ แสดงผังภาพรวมของจุดท่องเที่ยว ด้านสถานที่พักผ่อนและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ยังไม่ เพียงพอ

ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีศักยภาพดีใน อนาคต หากมีการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ด้านความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กลุ่มประชาชน พบว่า ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการด้านการท่องเที่ยว จัด กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น
2. กลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่า มีความพึงพอใจต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในตำบล คึกคัก ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ที่พิกมีท่าเลสวย บรรยากาศดี ควร ปรับปรุงเรื่องด้านการคมนาคม การขนส่งด้านขนส่งมวลชน ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการรักษา ความปลอดภัย
3. กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ พบว่า ด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมควรฟื้นฟูและ ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ด้านการพัฒนารักษาและสิ่งอำนวยความสะดวก ควรพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ด้านกิจกรรมส่งเสริมให้ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการ ประชาสัมพันธ์ ควรมีการจัดการอบรมเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่บุคลากรที่มีส่วนร่วมด้านการ

ท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าควรกำหนดรูปแบบสิ่งก่อสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และจัดตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยบริเวณชายหาด

ธันนิชา เลิศนรเศรษฐ์, 2550 ได้ศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษา ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผลการวิจัยพบว่า รายได้ต่อเดือนขององค์การบริหารตำบล และชุมชนท้องถิ่นต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน ส่วนการระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนขององค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชนท้องถิ่นต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในภาพรวมและด้านพื้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายได้ต่อเดือนขององค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชนท้องถิ่นต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในภาพรวมและด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ อาชีพมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชนท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยวที่มีต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ กระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก

กาญจนา ไชยชมพู และคณะ, 254) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานนกน้ำบึงบอระเพ็ดแบบยั่งยืน ซึ่งผลวิจัยมีดังนี้ ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์แรก คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางดังนี้

- สร้างมาตรการในการควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
- บริหารการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีแนวทางดังนี้

- ปรับภูมิทัศน์ของอุทยานนกน้ำบึงบอระเพ็ดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการบริการนักท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์แรก คือ ปกป้องความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ มีแนวทาง ดังนี้

- สร้างความตระหนักปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- สนับสนุนและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์แรกพัฒนาระบบการจัดการ มีแนวทาง
ดังนี้

- ปรับระบบการบริหารให้เหมาะสมกับพื้นที่
- สร้างกฎระเบียบในการควบคุมการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เน้นการมีส่วนร่วม มีแนวทาง ดังนี้

- สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม ในการคิดและตัดสินใจร่วมกันในชุมชน
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การประชาสัมพันธ์ มีแนวทาง ดังนี้

- สร้างจิตสำนึกและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
- สนับสนุนการจัดทำสื่อเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานนกน้ำบึงบอระเพ็ด
- สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและ

กิจกรรมท่องเที่ยว

ปานรดา พิธินทัย และไอลดา บุรณะสัมฤทธิ์, 2552 ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเกี่ยวกับทัศนคตินักท่องเที่ยวที่มีต่อความปลอดภัยทางอาหารท่องเที่ยวบริเวณชายหาด เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีต่อความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว ความคิดเห็นต่อภาพรวมของพัทยา ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาเดินทางมาท่องเที่ยวพัทยา ทัศนคติของความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวบนถนนชายหาด ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและรักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และสร้างความมั่นใจทางการท่องเที่ยวของประเทศสู่สายตาของนักท่องเที่ยวต่างชาติ⁴

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการสำรวจด้วยการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีโครงสร้างในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instrument)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)
4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยเชิงคุณภาพได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยตรง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ตามเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในเชิงคุณภาพ

1 นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองหัวหิน	จำนวน 1 ท่าน
2 ปลัดเทศบาลเมืองหัวหิน	จำนวน 1 ท่าน
3 หัวหน้าชุมชนระดับท้องถิ่น	จำนวน 2 ท่าน
4 นักธุรกิจการท่องเที่ยว(ภาคเอกชน)	จำนวน 2 ท่าน
5 รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	จำนวน 1 ท่าน

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษาได้แก่ กลุ่มประชาชน ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 90,648 คน (<http://www.amphoe.com/menu.php> วันที่ปรับปรุงข้อมูล 31/03/2010) โดยเลือกจากการสุ่มแบบสะดวกไม่จำกัดเพศชายและเพศหญิง

และใช้การคำนวณตามสูตรการสุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane) ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีการคลาดเคลื่อนได้ 5% ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ N หมายถึง ขนาดประชากร

n หมายถึง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

e หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง (ในที่นี้

กำหนดให้เท่ากับ 0.05)

$$\text{แทนค่า } n = \frac{90,648}{1 + 90,648 * (0.05)^2} = 398.24$$

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 399 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาด ผู้วิจัยขอเก็บตัวอย่างเพิ่ม 21 ตัวอย่าง รวมเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 420 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีทั้งหมด 2 ชุด โดยแยกเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ทำแบบฟอร์มบันทึกการสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อบันทึกคำถามที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อประโยชน์ในการซักถามอย่างต่อเนื่องและมีความละเอียดของเนื้อหาที่ทำการสัมภาษณ์ให้ได้ตรงประเด็นมากที่สุด

2. เครื่องแบบบันทึกเสียง ซึ่งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกต้องการความถูกต้องของข้อมูลจากบุคคลที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลที่ชัดเจน และสามารถนำมาถอดความได้อย่างตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

ชุดที่ 2 แบบสอบถามเพื่อสอบถามประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบผสม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยเป็นคำถามปลายเปิดและปลายเปิดตอบแบบอิสระ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้จะใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ งานวิจัย และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของเทศบาลเมืองหัวหิน แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า นำมาวิเคราะห์ในการสร้างแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น นำมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงความถูกต้องสมบูรณ์ ให้ครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหา และภาษาที่ใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบ และครอบคลุมเนื้อหาในการวิจัย
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา
5. นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติ 2 ประเภทในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- **สถิติเชิงพรรณนา** (Descriptive Statistic) เป็นสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการบรรยายข้อมูล

- **สถิติเชิงอนุมาน** (Inferential Statistic) ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานทางสถิติ (t – test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนหนึ่งทาง (One-way ANOVA) หากพบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้สถิติเชฟเฟ (SCHEFFE) และใช้การทดสอบไคกำลังสอง (Chi-square) จะใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0 5

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ศึกษาเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

4.1 ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.3 การทดสอบสมมติฐาน

4.4 ผลการรวบรวมบทสัมภาษณ์

4.1 ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 อายุระหว่าง 20 ถึง 30 ปี จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตาราง 3 แสดงลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=400)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	133	33.2
- หญิง	267	66.8
2. อายุ		
- ต่ำกว่า 20 ปี	74	18.5
- 20 – 30 ปี	196	49.0
- 31 – 40 ปี	107	26.7
- 41 ปีขึ้นไป	23	5.8
3. ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	30	7.5
- มัธยมศึกษา	84	21.0
- อนุปริญญา	39	9.8
- ปริญญาตรี	227	56.7
- สูงกว่าปริญญาตรี	20	5.0
4. อาชีพ		
- ค้าขาย	54	13.5
- พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	99	24.7
- รับราชการ	23	5.8
- นักเรียน/นักศึกษา	180	45.0
- ธุรกิจส่วนตัว	44	11.0
5. รายได้ต่อเดือน		
- ต่ำกว่า 10,000 บาท	153	38.2
- 10,001 - 15,000 บาท	157	39.3
- 15,001 – 20,000 บาท	60	15.0
- มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป	30	7.5

4.2 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .97 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน โดยมีความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวอยู่ในอันดับที่ 1 (ค่าเฉลี่ย 3.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99) รองลงมาคือ ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01) ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 3.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.03) ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99)ตามลำดับ ในขณะที่ประชาชนมีความคิดเห็นในด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วนอยู่ในอันดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ย 3.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04) รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตาราง 4 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว	n = 400		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	3.23	.99	ปานกลาง
2. ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.38	.99	ปานกลาง
3. ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	3.38	1.01	ปานกลาง
4. ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	3.17	1.04	ปานกลาง
5. ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.33	1.03	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.30	.97	ปานกลาง

4.2.1 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

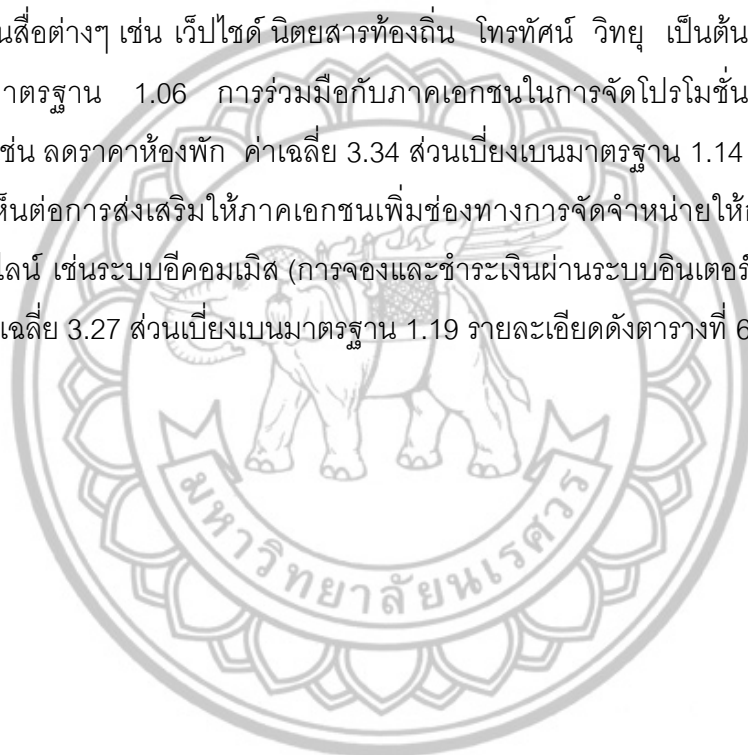
ผลการศึกษาผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ในภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99 เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ความคิดเห็นต่อการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆในท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวอยู่ในอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ย 3.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0 รองลงมาได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 3.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.1 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.2 การส่งเสริมสินค้าอันเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น ผ้าไหมพัลลว ค่าเฉลี่ย 3.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.1 ตามลำดับ ในขณะที่ความคิดเห็นต่อการพัฒนาและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นอย่างเหมาะสม เช่น ไฟฟ้า ประปา การคมนาคม อยู่ในอันดับสุดท้าย ค่าเฉลี่ย 2.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.2 รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตาราง 5 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการพัฒนาสินค้า บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว	n = 400		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบ สาธารณูปโภคที่จำเป็นอย่างเหมาะสม เช่น ไฟฟ้า ประปา การคมนาคม เป็นต้น	2.80	1.17	ปานกลาง
2. มีการส่งเสริมสินค้าอันเป็นเอกลักษณ์ ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น ผ้าไหมพัสดร์	3.18	1.11	ปานกลาง
3. มีการส่งเสริมและพัฒนาทัศนียภาพของ แหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม	3.38	1.08	ปานกลาง
4. มีการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ใหม่ๆในท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้มาท่องเที่ยว	3.43	1.02	มาก
5. มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	3.35	1.15	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.23	.99	ปานกลาง

4.2.2 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดงานเทศกาลต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เช่น เทศกาลกินหอย เทศกาลหัวหินรำลึก เทศกาลหัวหินแจ๊ส ฯลฯ อยู่ในอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ย 3.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09 รองลงมาได้แก่ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในสื่อต่างๆ เช่น เว็บไซต์ นิตยสารท้องถิ่น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น ค่าเฉลี่ย 3.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06 การร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดโปรโมชั่นส่วนลดพิเศษในการท่องเที่ยว เช่น ลดราคาห้องพัก ค่าเฉลี่ย 3.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.14 ตามลำดับ ในขณะที่มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ เช่นระบบอีคอมเมิร์ซ (การจองและชำระเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต) ยังอยู่ในอันดับสุดท้าย ค่าเฉลี่ย 3.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.19 รายละเอียดดังตารางที่ 6

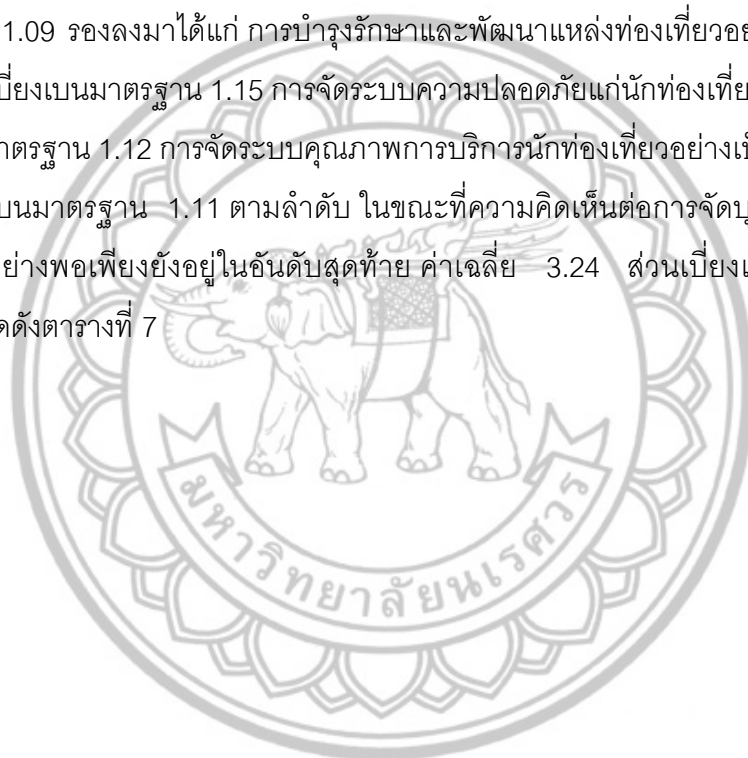

ตาราง 6 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว	n = 400		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในสื่อต่างๆ เช่น เว็บไซต์ นิตยสารท้องถิ่น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น	3.37	1.06	ปานกลาง
2. มีการจัดงานเทศกาลต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เช่น เทศกาลกินหอย เทศกาลหัวหินรำลึก เทศกาลหัวหินแจ๊ส ฯลฯ	3.53	1.09	มาก
3. มีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดโปรโมชั่นส่วนลดพิเศษในการท่องเที่ยว เช่น ลดราคาห้องพัก	3.34	1.14	ปานกลาง
4. มีการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ เช่นระบบอีคอมเมิร์ซ (การจองและชำระเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต)	3.27	1.19	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.38	.99	ปานกลาง

4.2.3 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว พบว่า ในภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว อยู่ในอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ย 3.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09 รองลงมาได้แก่ การบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย 3.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.15 การจัดระบบความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.12 การจัดระบบคุณภาพการบริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นเลิศ ค่าเฉลี่ย 3.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.11 ตามลำดับ ในขณะที่ความคิดเห็นต่อการจัดบุคลากรรองรับในการให้บริการอย่างพอเพียงยังอยู่ในอันดับสุดท้าย ค่าเฉลี่ย 3.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.12 รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตาราง 7 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว	n = 400		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. มีการจัดบุคลากรรองรับในการให้บริการ อย่างพอเพียง	3.24	1.12	ปานกลาง
2. มีการจัดระบบความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	3.41	1.12	มาก
3. มีการกำหนดขีดความสามารถในการ รองรับนักท่องเที่ยว	3.44	1.09	มาก
4. มีการจัดระบบคุณภาพการบริการ นักท่องเที่ยวอย่างเป็นเลิศ	3.36	1.11	ปานกลาง
5. มีการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	3.44	1.15	มาก
รวมเฉลี่ย	3.38	1.01	ปานกลาง

4.2.4 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน พบว่า ในภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประสานงานร่วมกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชนในท้องถิ่นอยู่ในอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ย 3.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.11 รองลงมาได้แก่ การประชุมเพื่อศึกษาและวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06 การวางแผนการปฏิบัติงานตามข้อตกลงในความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ค่าเฉลี่ย 3.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01 ตามลำดับ ในขณะที่ความคิดเห็นต่อการจัดประชุมเพื่อลงนามความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ยังอยู่ในอันดับสุดท้าย ค่าเฉลี่ย 2.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.34 รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตาราง 8 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว	n = 400		ระดับความคิดเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. มีการจัดประชุมเพื่อลงนามความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน	2.79	1.34	ปานกลาง
2. มีการวางแผนการปฏิบัติงานตามข้อตกลงในความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.26	1.01	ปานกลาง
3. มีการประชุมเพื่อศึกษาและวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยว	3.31	1.06	ปานกลาง
4. มีการประสานงานร่วมกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชนในท้องถิ่น	3.34	1.11	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.17	1.04	ปานกลาง

4.2.5 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ในภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในอันดับที่ 1 ค่าเฉลี่ย 3.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09 รองลงมาได้แก่ การจัดทำโครงการเพื่อดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย 3.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.21 จัดอบรมเพื่อให้ความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่ประชาชนและภาคเอกชน ค่าเฉลี่ย 3.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07 การจัดตั้งหน่วยงานและคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ให้บริการและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.17 ตามลำดับ ในขณะที่ความคิดเห็นต่อการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับองค์ความรู้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยังอยู่ในอันดับสุดท้าย ค่าเฉลี่ย 3.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.17 รายละเอียดดังตารางที่ 9

ตาราง 9 แสดงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว	n = 400 \bar{X} S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
1. มีการจัดตั้งหน่วยงานและคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ให้บริการและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3.25 1.17	ปานกลาง
2. จัดอบรมเพื่อให้ความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่ประชาชนและภาคเอกชน	3.34 1.07	ปานกลาง
3. มีการจัดทำโครงการเพื่อดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง	3.36 1.21	ปานกลาง
4. มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3.48 1.09	มาก
5. มีการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับองค์ความรู้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.23 1.17	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.33 1.03	ปานกลาง

4.3 การทดสอบสมมติฐาน

4.3.1 สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($t = 2.59$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รายละเอียดดังตารางที่ 10

ตาราง 10 แสดงเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ

ด้าน	แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ชาย (n=133)		หญิง (n=267)		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	3.39	.95	3.15	1.00	2.32
2	ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.56	.88	3.29	1.03	2.81
3	ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	3.55	.91	3.29	1.05	2.56
4	ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	3.33	1.01	3.09	1.05	2.19
5	ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.51	.98	3.24	1.04	2.56
	เฉลี่ย	3.47	.90	3.21	1.00	2.59

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.2 สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ พบว่า จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ ผู้ศึกษาดำเนินการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway-ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมและในรายด้านไม่แตกต่างกัน ($F = 1.314, .371, .988, 1.872, 1.584, 1.114$ และ $p = .269, .774, .399, .134, .193, .343$) รายละเอียดตารางที่ 11 และ 12

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ

ด้าน	แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ต่ำกว่า 20 ปี (n=74)		20-30 ปี (n=196)		31-40 ปี (n=107)		41 ปีขึ้นไป (n=23)	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1	ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	3.10	1.08	3.19	1.02	3.35	.79	3.42	1.21
2	ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.35	1.01	3.35	1.05	3.42	.81	3.55	1.19
3	ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	3.29	1.00	3.35	1.08	3.42	.89	3.68	1.00
4	ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	3.13	1.04	3.08	1.12	3.30	.84	3.51	1.14
5	ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.29	1.04	3.24	1.12	3.49	.79	3.49	1.16
	เฉลี่ย	3.23	1.00	3.24	1.04	3.39	.77	3.53	1.12

ตาราง 12 แสดงการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F-Ratio	p.
1. ด้านการพัฒนาสินค้า บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	3.845	3	1.282	1.314	.269
	ภายในกลุ่ม	386.322	396	.976		
	รวม	390.166	399			
2. ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	1.095	3	.365	.371	.774
	ภายในกลุ่ม	389.400	396	.983		
	รวม	390.494	399			
3. ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	3.026	3	1.009	.988	.399
	ภายในกลุ่ม	404.540	396	1.022		
	รวม	407.566	399			
4. ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	ระหว่างกลุ่ม	6.064	3	2.021	1.872	.134
	ภายในกลุ่ม	427.610	396	1.080		
	รวม	433.674	399			
5. ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระหว่างกลุ่ม	5.006	3	1.669	1.584	.193
	ภายในกลุ่ม	417.157	396	1.053		
	รวม	422.163	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.162	3	1.054	1.114	.343
	ภายในกลุ่ม	374.680	396	.946		
	รวม	377.843	399			

4.3.3 สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ พบว่า จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้ศึกษาดำเนินการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway-ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 18.671, p = .000$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 19.270, 16.619, 17.414, 17.222, 16.208$ และ $p = .000, .000, .000, .000, .000$) รายละเอียดตารางที่ 14 และ 15

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้าน	แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ประถมศึกษา (n=30)		มัธยมศึกษา (n=84)		อนุ ปริญญา (n=39)		ป.ตรี (n=227)		สูงกว่า ป.ตรี (n=20)	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1	ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	2.74	.33	2.75	1.01	2.65	1.12	3.53	.90	3.69	.60
2	ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	2.64	.49	3.08	.93	2.81	1.17	3.65	.93	3.76	.68
3	ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	2.91	.19	2.88	1.05	2.88	1.06	3.67	.94	3.84	.80
4	ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	2.68	.27	2.77	1.03	2.45	1.27	3.50	.96	3.36	.66
5	ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.79	.27	2.95	.99	2.68	1.15	3.63	.99	3.62	.60
	เฉลี่ย	2.75	.21	2.89	.97	2.69	1.13	3.60	.90	3.66	.62

ตาราง 15 แสดงการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ

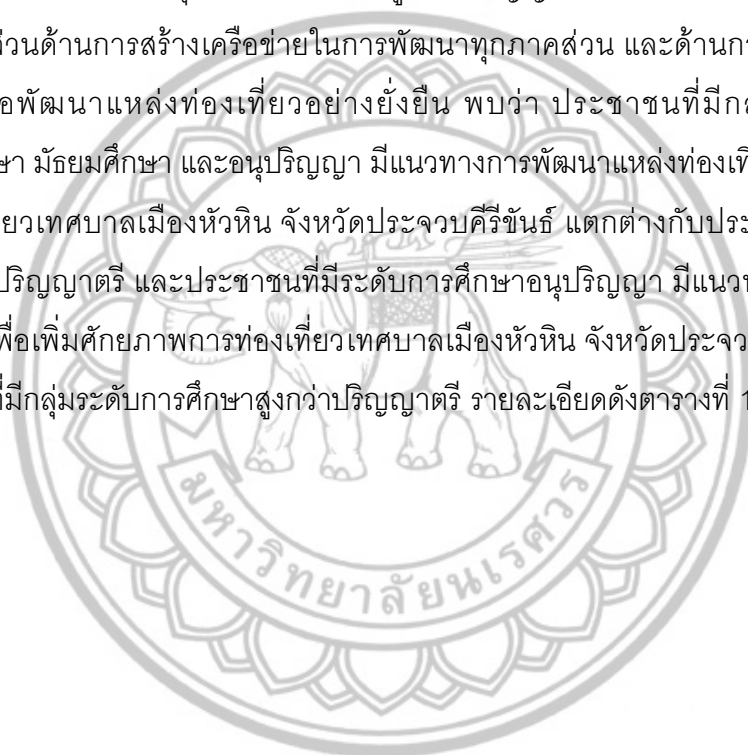
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F-Ratio	p.
1. ด้านการพัฒนาสินค้า บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	63.705	4	15.926	19.270	.000
	ภายในกลุ่ม	326.461	395	.826		
	รวม	390.166	399			
2. ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	56.252	4	14.063	16.619	.000
	ภายในกลุ่ม	334.242	395	.846		
	รวม	390.494	399			
3. ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	61.098	4	15.274	17.414	.000
	ภายในกลุ่ม	346.469	395	.877		
	รวม	407.566	399			
4. ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	ระหว่างกลุ่ม	65.988	4	16.497	17.722	.000
	ภายในกลุ่ม	367.687	395	.931		
	รวม	433.674	399			
5. ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระหว่างกลุ่ม	59.521	4	14.880	16.208	.000
	ภายในกลุ่ม	362.642	395	.918		
	รวม	422.163	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	60.080	4	15.020	18.671	.000
	ภายในกลุ่ม	317.763	395	.804		
	รวม	377.843	399			

ผู้ศึกษาดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีเซฟเฟ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ในภาพรวม ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญา มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพ

การท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญา มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรี และประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา อนุปริญญา มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน และด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญา มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรี และประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี รายละเอียดดังตารางที่ 16

ตาราง 16 แสดงเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่โดยวิธีเซฟเฟ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ระดับการศึกษา			ประถม (n=30)	มัธยม (n=84)	อนุ (n=39)	ป.ตรี (n=227)	สูงกว่าป.ตรี (n=20)
	ประถม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย					
1. ด้านการพัฒนาสินค้าบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	ประถม	ค่าเฉลี่ย	2.74		.01	.09	.79*	.95*
	มัธยม	ค่าเฉลี่ย	2.75					
	อนุปริญญา	ค่าเฉลี่ย	2.65					
	ป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.53					
	สูงกว่าป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.69					
2. ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	ประถม	ค่าเฉลี่ย	2.64		.44	.17	1.01*	1.12*
	มัธยม	ค่าเฉลี่ย	3.08					
	อนุปริญญา	ค่าเฉลี่ย	2.81					
	ป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.65					
	สูงกว่าป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.76					
3. ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	ประถม	ค่าเฉลี่ย	2.91		.03	.02	.76*	.93*
	มัธยม	ค่าเฉลี่ย	2.88					
	อนุปริญญา	ค่าเฉลี่ย	2.88					
	ป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.67					
	สูงกว่าป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.84					
4. ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	ประถม	ค่าเฉลี่ย	2.68		.10	.23	.82*	.69
	มัธยม	ค่าเฉลี่ย	2.77					
	อนุปริญญา	ค่าเฉลี่ย	2.45					
	ป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.50					
	สูงกว่าป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.36					
5. ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ประถม	ค่าเฉลี่ย	2.79		.15	.11	.84*	.83
	มัธยม	ค่าเฉลี่ย	2.95					
	อนุปริญญา	ค่าเฉลี่ย	2.68					
	ป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.63					
	สูงกว่าป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.62					
รวม	ประถม	ค่าเฉลี่ย	2.75		.13	.06	.84*	.90*
	มัธยม	ค่าเฉลี่ย	2.89					

	อนุปริญา	ค่าเฉลี่ย	2.69				.90*	.96*
	ป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.60					.06
	สูงกว่า ป.ตรี	ค่าเฉลี่ย	3.66					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.4 สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ พบว่า จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ ผู้ศึกษาดำเนินการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway-ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 12.964, p = .000$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 11.925, 14.692, 13.031, 7.701, 14.265$ และ $p = .000, .000, .000, .000, .000$) รายละเอียดตารางที่ 17 และ 18

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ

ด้าน	แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ค้าขาย (n=54)		พ.บริษัท (n=99)		ราชการ (n=23)		นร./นศ. (n=180)		ธุรกิจ (n=44)	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1	ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	2.70	.27	3.61	1.09	3.87	1.15	3.10	.98	3.22	.75
2	ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	2.75	.42	3.71	1.04	4.20	.89	3.26	.98	3.45	.92
3	ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	2.82	.29	3.81	1.18	4.00	1.10	3.27	.93	3.20	.94
4	ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	2.71	.27	3.50	1.16	3.74	1.06	3.07	1.06	3.14	.95
5	ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.71	.28	3.81	1.14	3.84	.96	3.19	1.03	3.33	.82
	เฉลี่ย	2.74	.17	3.69	1.09	3.93	1.00	3.18	.96	3.27	.82

ตาราง 18 แสดงการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F-Ratio	p.
1. ด้านการพัฒนาสินค้า บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	42.040	4	10.510	11.925	.000
	ภายในกลุ่ม	348.127	395	.881		
	รวม	390.166	399			
2. ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	50.573	4	12.643	14.692	.000
	ภายในกลุ่ม	339.921	395	.861		
	รวม	390.494	399			
3. ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	47.513	4	11.878	13.031	.000
	ภายในกลุ่ม	360.053	395	.912		
	รวม	407.566	399			
4. ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	ระหว่างกลุ่ม	31.375	4	7.844	7.701	.000
	ภายในกลุ่ม	402.299	395	1.018		
	รวม	433.674	399			
5. ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระหว่างกลุ่ม	53.287	4	13.322	14.265	.000
	ภายในกลุ่ม	368.877	395	.934		
	รวม	422.163	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	43.847	4	10.962	12.964	.000
	ภายในกลุ่ม	333.995	395	.846		
	รวม	377.843	399			

ผู้ศึกษาดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ พบว่า ในภาพรวม ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มอาชีพค้าขาย มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตาราง 19 เปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว
เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่โดยวิธี
เชฟเฟ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ระดับการศึกษา	ค้าขาย (n=54)	พ.บริษัท (n=99)	ราชการ (n=23)	นร./นศ. (n=180)	ธุรกิจ (n=44)
1. ด้านการพัฒนาสินค้าบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	ค้าขาย	ค่าเฉลี่ย 2.70	.91*	1.17*	.40	.52
	พ.บริษัท	ค่าเฉลี่ย 3.61		.26	.51*	.39
	ราชการ	ค่าเฉลี่ย 3.87			.77*	.65
	นร./นศ.	ค่าเฉลี่ย 3.10				.12
	ธุรกิจส่วนตัว	ค่าเฉลี่ย 3.22				
2. ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	ค้าขาย	ค่าเฉลี่ย 2.75	.96*	1.45*	.51*	.70
	พ.บริษัท	ค่าเฉลี่ย 3.71		.48	.45*	.27
	ราชการ	ค่าเฉลี่ย 4.20			.93*	.75
	นร./นศ.	ค่าเฉลี่ย 3.26				.19
	ธุรกิจส่วนตัว	ค่าเฉลี่ย 3.45				
3. ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	ค้าขาย	ค่าเฉลี่ย 2.82	.99*	1.18*	.45	.38
	พ.บริษัท	ค่าเฉลี่ย 3.81		.19	.54*	.61
	ราชการ	ค่าเฉลี่ย 4.00			.73*	.80
	นร./นศ.	ค่าเฉลี่ย 3.27				.07
	ธุรกิจส่วนตัว	ค่าเฉลี่ย 3.20				
4. ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	ค้าขาย	ค่าเฉลี่ย 2.71	.79*	1.03*	.36	.42
	พ.บริษัท	ค่าเฉลี่ย 3.50		.24	.43*	.36
	ราชการ	ค่าเฉลี่ย 3.74			.67	.60
	นร./นศ.	ค่าเฉลี่ย 3.07				.07
	ธุรกิจส่วนตัว	ค่าเฉลี่ย 3.14				
5. ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ค้าขาย	ค่าเฉลี่ย 2.71	1.10*	1.14*	.48*	.62
	พ.บริษัท	ค่าเฉลี่ย 3.81		.03	.62*	.48
	ราชการ	ค่าเฉลี่ย 3.84			.65	.52
	นร./นศ.	ค่าเฉลี่ย 3.19				.14
	ธุรกิจส่วนตัว	ค่าเฉลี่ย 3.33				
รวม	ค้าขาย	ค่าเฉลี่ย 2.74	.95*	1.19*	.44	.53
	พ.บริษัท	ค่าเฉลี่ย 3.69		.24	.51*	.42
	ราชการ	ค่าเฉลี่ย 3.93			.75*	.66

	นร./นศ.	ค่าเฉลี่ย	3.18						.09
	ธุรกิจส่วนตัว	ค่าเฉลี่ย	3.27	☐					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3.5 สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ พบว่า จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ผู้ศึกษาดำเนินการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway-ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.307, p = .020$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในด้านการพัฒนาสินค้า บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน และด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 2.967, 3.006, 3.682$ และ $p = .032, .030, .012$) ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.311, p = .005$) ส่วนด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่แตกต่างกัน รายละเอียดตารางที่ 20 และ 21

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ด้าน	แนวทางการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว	ต่ำกว่า	10,001-	15,001-	มากกว่า				
		10,000	15,000	20,000	20,000				
		(n=153)	(n=157)	(n=60)	(n=30)				
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1	ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	3.06	.82	3.29	1.14	3.34	.90	3.55	.98
2	ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	3.18	.79	3.43	1.13	3.56	.93	3.73	1.08
3	ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	3.23	.83	3.48	1.14	3.33	.98	3.67	1.11
4	ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	3.01	.89	3.19	1.15	3.38	1.05	3.49	1.05
5	ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.13	.88	3.41	1.17	3.50	.96	3.63	.96
	เฉลี่ย	3.12	.80	3.36	1.11	3.42	.94	3.62	1.00

ตาราง 21 แสดงการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	แหล่งความแปรปรวน	SS.	df.	MS.	F-Ratio	p.
1. ด้านการพัฒนาสินค้า บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	8.578	3	2.859	2.967	.032
	ภายในกลุ่ม	381.588	396	.964		
	รวม	390.166	399			
2. ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	12.349	3	4.116	4.311	.005
	ภายในกลุ่ม	378.145	396	.955		
	รวม	390.494	399			
3. ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	7.769	3	2.590	2.565	.054
	ภายในกลุ่ม	399.798	396	1.010		
	รวม	407.566	399			
4. ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	ระหว่างกลุ่ม	9.657	3	3.219	3.006	.030
	ภายในกลุ่ม	424.018	396	1.071		
	รวม	433.674	399			
5. ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระหว่างกลุ่ม	11.455	3	3.818	3.682	.012
	ภายในกลุ่ม	410.708	396	1.037		
	รวม	422.163	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	9.234	3	3.078	3.307	.020
	ภายในกลุ่ม	368.609	396	.931		
	รวม	377.843	399			

ผู้ศึกษาดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ในภาพรวม ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน

ต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่แตกต่างกัน

ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในกลุ่มต่ำกว่า 10,000 บาท มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในกลุ่มมากกว่า 20,000 บาท รายละเอียดดังตารางที่ 22

ตาราง 22 แสดงเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือนเป็นรายคู่โดยวิธีเซฟเฟ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	รายได้ต่อเดือน			ต่ำกว่า 10,000 (n=153)	10,001-15,000 (n=157)	15,001-20,000 (n=60)	มากกว่า 20,000 (n=30)
	ต่ำกว่า 10,000	ค่าเฉลี่ย					
1. ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	ต่ำกว่า 10,000	ค่าเฉลี่ย	2.70		.22	.27	.49
	10,001-15,000	ค่าเฉลี่ย	3.61			.05	.27
	15,000-20,000	ค่าเฉลี่ย	3.10				.22
	มากกว่า 20,000	ค่าเฉลี่ย	3.22				
2. ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว	ต่ำกว่า 10,000	ค่าเฉลี่ย	2.75		.25	.38	.55*
	10,001-15,000	ค่าเฉลี่ย	3.71			.13	.30
	15,000-20,000	ค่าเฉลี่ย	4.20				.17
	มากกว่า 20,000	ค่าเฉลี่ย	3.45				
3. ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน	ต่ำกว่า 10,000	ค่าเฉลี่ย	2.71		.18	.37	.48
	10,001-15,000	ค่าเฉลี่ย	3.50			.19	.30
	15,000-20,000	ค่าเฉลี่ย	3.07				.11
	มากกว่า 20,000	ค่าเฉลี่ย	3.14				
4. ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ต่ำกว่า 10,000	ค่าเฉลี่ย	2.71		.27	.37	.50
	10,001-15,000	ค่าเฉลี่ย	3.81			.09	.23
	15,000-20,000	ค่าเฉลี่ย	3.19				.13
	มากกว่า 20,000	ค่าเฉลี่ย	3.33				
รวม	ต่ำกว่า 10,000	ค่าเฉลี่ย	2.74		.24	.30	.49
	10,001-15,000	ค่าเฉลี่ย	3.69			.06	.26
	15,000-20,000	ค่าเฉลี่ย	3.93				.19

	มากกว่า 20,000 ค่าเฉลี่ย	3.27	☐				
--	--------------------------	------	--------------------------	--	--	--	--

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ผลการรวบรวมบทสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพโดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้ข้อสรุปและแนวทางในการพัฒนาเทศบาลเมืองหัวหินเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวให้สามารถยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณค่าเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

อันดับแรกเมืองหัวหินเป็นเมืองท่องเที่ยวที่เรียกว่าเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพราะหัวหินยังมีสภาพเป็นเมืองชายหาดซึ่งยังไม่ทราดโทรมและผังเมืองยังไม่เสีย เมื่อเทียบกับพัทยาที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ และมีชายหาด ซึ่งมีดีกรีมบ้านช่องเยอะเกินไปยากที่จะแก้ไขแล้ว ส่วนหัวหินนี้ผังเมืองยังเป็นเชิงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ค่อนข้างดี อนาคตต้องรักษาผังเมืองอย่าให้ทรุดโทรม กฎหมายผังเมืองของเทศบาลเมืองหัวหินใครจะสร้างอะไร รูปร่างแบบไหน สูงเท่าไร สีฉลนเป็นอย่างไรต้องอยู่ในกรอบของผังเมืองเฉพาะ โดยมีแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านสินค้า ด้านบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหินอย่างไร “เริ่มตั้งแต่สิ่งอำนวยความสะดวกก่อน ถนน ไฟฟ้า ประปา อันดับแรกคือ 1. เรื่องน้ำถ้าเป็นเมืองท่องเที่ยวใหญ่ๆ เรียกว่า ไฮบอล อยู่ใกล้ๆ หัวหินซึ่งทุกวันนี้เอามาจากเขื่อนปราณบุรี เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถใช้ได้หลายๆ เดือนเลยในเมืองหัวหิน เพราะว่าการใช้น้ำมีแต่เพิ่มขึ้นไม่มีน้อยลง น้ำที่สะอาดก็ต้องมีสระใหญ่ เรียกว่า สระสำรอง สระนี้มีอยู่ 2 อย่าง คือ สระใหญ่ที่ใช้ได้เป็นปีเฉพาะเมืองเดียวเลย อีกอัน คือ น้ำประปาที่เป็นเซอริวิส ใช้ได้แค่ 2 วันก็หมด ทุกวันนี้ใช้จากเขื่อนปราณบุรี เรื่องที่ 2 ไฟฟ้าไม่มีปัญหา เพราะมันเดินตามสายและมีความทันสมัย เรื่องที่ 3 ถนนก็เป็นเรื่องที่สำคัญ คือ ถนนที่ไม่ทำให้รถติด แนวคิดที่ว่าคือ วงแหวนรอบใน รอบกลาง และรอบนอก เป็นรูปแบบเหมือนใยแมงมุมที่ออกไป หัวหินเป็นรูปยาวๆ รั้ว 5 กิโลเมตรจากตะวันตกไปตะวันออก สันเขายาวประมาณ 20 กว่ากิโลเมตร ซึ่งใน 20 กิโลเมตรนี้เป็นชายหาด ถนนที่ออกไปจะต้องเข้าออกสะดวก มิฉะนั้นรถจะติด จะอาศัยถนนเพชรเกษมเส้นเก่าไม่ได้เพราะเข้าเส้นเดียวออกเส้นเดียวทำให้รถติด รวมทั้งการระบายน้ำที่ไหลลงมาจากภูเขาให้ลงทะเลเร็วที่สุด เพราะปกติก็ลงทะเลอยู่แล้วแต่ไม่ได้ลงมาทางตรง โครงการปึกกาของในหลวงต้องชักลอกให้สะอาดอยู่เรื่อยๆ ไม่ให้มีเศษขยะไหลลงมาอุดท่อระบายน้ำ ทุกวันนี้ น้ำไหลไม่ทันเพราะมีการปรับปรุงเส้นท่อ จึงต้องทำให้ดี (รุ่งโรจน์ สีเหลืองสวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการ โรงแรมหัวหินแกรนด์ แอนด์ พลาซ่า)

“ยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP ให้ได้มาตรฐาน และยกระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว” (อัจฉราวรรณ เพ็ญวันศุกร์ นักธุรกิจ)

นอกจากนี้ควรส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน โดย “จัดให้เกิดความสมดุลระหว่างความสามารถในการรองรับของพื้นที่ กับปริมาณนักท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทุกพื้นที่เป็นทรัพยากรที่มีความอ่อนไหว อาจได้รับผลกระทบได้ง่าย หากมีนักท่องเที่ยวมากเกินไป ควรมุ่งส่งเสริมให้พัฒนาเป็นตลาดที่มีคุณภาพ ไม่ใช่พยายามเพิ่มปริมาณของนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว และควรให้มีการจัดบริการนำเที่ยว โดยภาครัฐก็ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และควรควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในกรอบของการท่องเที่ยว” (อัจฉราวรรณ เพ็ญวันศุกร์ นักธุรกิจ)

“การส่งเสริมการตลาดของเทศบาลเมืองหัวหิน คือ ต้องมีความเป็นมืออาชีพและภาพลักษณ์ในสมองที่ต้องรักษาไว้” (รุ่งโรจน์ สีเหลืองสวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการ โรงแรมหัวหินแกรนด์ แอนด์ พลาซ่า) ยังมีแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองหัวหิน ซึ่งจะ “ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการการตลาดและการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ บูรณาการประสานงานการขับเคลื่อนนโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีเอกภาพเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบกับทุกภาคส่วนและเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศให้เกิดสมดุลอย่างยั่งยืน” (อัจฉราวรรณ เพ็ญวันศุกร์ นักธุรกิจ) และจากนี้ “ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ ต้องทำวิสัยทัศน์ร่วมกัน มองไปทิศทางเดียวกัน ทุกอย่างจะวางกลยุทธ์ก็ต้องวิสัยทัศน์มาก่อน และสอดคล้องกับกลยุทธ์ของจังหวัดด้วย” (รุ่งโรจน์ สีเหลืองสวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการ โรงแรมหัวหินแกรนด์ แอนด์ พลาซ่า) ในการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรแบ่งเป็นภาคส่วนและแต่ละภาคส่วนควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน ซึ่ง “การสร้างเครือข่ายสามารถแยกได้ 3 ส่วน คือ ส่วนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยการขับเคลื่อนนโยบายทางด้านการตลาดท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองหัวหิน ตรวจสอบกำกับดูแลและการผนึกกำลังระหว่างประชาชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว” (จิรัญธนิน กীরติภคิตพัฒน์ ผู้ช่วย ททท.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

การส่งเสริมด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้แก่ประชาชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีวิธีการส่งเสริมทาง อยู่ 3 ด้าน คือ 1. ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว ควรมีการเข้มงวดในการรักษา

สิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการการท่องเที่ยวที่วั้นั้น จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พัก การบริการอาหารและเครื่องดื่ม

2. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น 1) ควรให้ความสำคัญแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในด้านที่จะมีบทบาทในการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี 2) ควรส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาตนเองเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่างๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ภัตตาคาร การนำเสนอลูกค้าด้านวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่างๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

3. ด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม 1) การสงวนรักษา ฟื้นฟู ควบคุมดูแลทรัพยากรในระบบนิเวศให้คงสภาพไว้ เพื่อสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้นานที่สุดหรือตลอดไป 2) การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้รับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย โดยป้องกันและลดสาเหตุที่อาจทำให้เกิดปัญหามลพิษ 3) เจ้าของพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สถาบันต่างๆ ในสังคม องค์กร ประชาชน และประชาชนในท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันมณการอนุรักษ์ รักษาสภาพ ไม่ทำลายหรือสร้าง ความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (อัจฉราวรรณ เพ็ญวันศุกร์ เจ้าของธุรกิจ)

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก การส่งเสริมการตลาด การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างเครือข่ายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการให้บริการด้านองค์ความรู้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองหัวหิน เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว ซึ่งประชาชนและทุกภาคส่วนมีบทบาทและมีส่วนร่วมที่สำคัญเท่าเทียมกัน เพราะทุกส่วนมียุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ในการพัฒนาไปทิศทางเดียวกัน ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้ทรุดโทรม และมีพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองหัวหิน ให้มีความเป็นเอกลักษณ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตลอดไป

ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหัวหินถึงทัศนคติและการเสนอแนวทางในการพัฒนาเทศบาลเมืองหัวหิน โดยได้ให้ทัศนคติในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกว่า “มีโครงการอะไรก็ให้เสนอเทศบาลแต่พอเสนอไปแล้วก็เงียบไม่เห็นจะได้เงินเลย อยากแยกออกมาทำเป็นเอกเทศ เทศบาลไม่ใช้งบเลย ไม่มี

งบ ไม่เหมือนกับ กศน.ที่ยังมีการจัดอบรมเรื่องทำอาหารและให้ความร่วมมือมากกว่าเทศบาล ยังให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้า บางครั้งให้งานกับชุมชนแต่ไม่ส่งเสริมหรือไม่มีงบประมาณมาให้” ประธานชุมชนพูนสุขยังได้กล่าวอีกว่า “อย่าเป็นคนท้องถิ่นโดยกำเนิดอยู่ตั้งแต่ยังไม่มืตึกกรมบ้านช่องมากมายเหมือนสมัยนี้ ปัจจุบันตึกมากมายถนนหนทางก็แออัด เป็นหลุมเป็นบ่อในหมู่บ้าน คนในชุมชนต้องไปแจ้งเจ้าหน้าที่เทศบาลถึงจะมาดู ก็อยากให้เข้ามาดูสม่ำเสมอบ้าง เรื่องไฟฟ้า น้ำประปา ไม่มีปัญหา” ส่วนคำตอบนี้ก็ได้ออดค้ำกับชาวบ้านในชุมชนที่บอกว่า “ถนนน่าจะมีการปรับปรุงบ้าง ขยายให้มีที่จอดรถจะได้ไม่แออัด ไปไหนมาไหนจะได้สะดวกสบายไม่ต้องแย่งกัน ดูอย่างหน้าเทศบาลไม่มีที่จอดรถเลยแออัดไปหมด”

ทัศนคติที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาดของเทศบาลเมืองหัวหินที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลว่า “การส่งเสริมขอตัวสินค้าคือพัตที่เอาทำเองกับมือไม่มีการส่งเสริมจากเทศบาล พอไปคุยกับเค้าก็แค่ให้เสนอเฉยๆ ไม่มีงบประมาณมาช่วยเลย ย่าอยากให้เทศบาลนำผลิตภัณฑ์ของชุมชนไปเป็นของที่ระลึกให้กับหน่วยงานที่เค้ามาอบรม และก็เขียนชื่อไปเลยว่าเป็นผลิตภัณฑ์ของหัวหิน เพื่อคนที่ได้รับเค้าจะได้พูดกันปากต่อปากว่าเป็นของดีหัวหิน แต่ก็ไม่เห็นเค้าจะทำเลย” ส่วนการประชาสัมพันธ์ที่ได้คุยกับคนในชุมชนพบว่า “สินค้าหรือแหล่งท่องเที่ยวของหัวหินส่วนมากก็ไม่ค่อยมีการสนับสนุนนะ เพราะที่เห็นอย่างที่เขาหินเหล็กไฟ โฆษณาอยู่พักเดียว ตอนนั้นไม่เห็นจะสนับสนุนหรือปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวเลย ตอนนั้นโทรมมาก เหมือนจะร้างแล้ว” และจากการสัมภาษณ์คนในชุมชนเสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุงเรื่องการส่งเสริมการตลาดและสถานที่ท่องเที่ยวได้ข้อสรุปว่า “อยากให้เทศบาลเข้ามาทำการแก้ไขและให้คนในชุมชนร่วมมือกันช่วยส่งเสริมการขายอาจจะให้ลงหนังสือพิมพ์ ทำป้ายบอกสถานที่ท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ หรือทำเป็นแบบโบแผ่นพับมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศสได้ร้รู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวของหัวหินมากขึ้น” และยังตรงกับความคิดของคนในชุมชนที่ว่า “คนที่มาเที่ยวหินหินเค้ารู้จักแต่ทะเล ก็อยากให้หน่วยงานก็ต้องเป็นเทศบาลที่ต้องทำเป็นเอกสารหรืออะไรก็ได้ที่ให้นักท่องเที่ยวเค้ารู้ว่ามีสถานที่ท่องเที่ยวในหัวหินอีกมากนอกจากทะเล”

ด้านขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยวประชาชนในชุมชนได้บอกว่า “ตอนนี้หัวหินไม่ค่อยมีขโมย หรือฆ่ากันตายเพราะในหมู่บ้านมีตำรวจหมู่บ้านอยู่ประมาณ 4 – 5 คน เค้าจะออกตรวจพร้อมกับตำรวจจริง เลยไม่ค่อยมีขโมย” และได้ตรงกับคำสัมภาษณ์ของคนในชุมชนคนหนึ่งว่า “เมื่อสมัยก่อนมีการขโมยของ และได้ตีกันในเมืองนี้แหละ แต่พอมาตอนหลังเค้ามีตำรวจหมู่บ้านออกตรวจประจำก็เลยไม่มีขโมยแล้ว” ผู้วิจัยได้ถามถึงเรื่องการที่มีคนอยู่ในหมู่บ้านเป็นจำนวนมากทั้งคนไทยและคนต่างชาติมีปัญหาด้านอื่นอีกหรือไม่ ซึ่งได้รับคำตอบว่า “ส่วนมากจะ

เป็นเรื่องเสียงดังเพราะบ้านในตอนนั้นเค้าเปิดเป็นร้านคาราโอเกะ ฝับ นั่งกินเหล้า พอดึกๆ สักตี 2 ตี 3 เสียงจะดังมาก ยิ่งเคยโทรไปแจ้งตำรวจนะแต่ก็ไม่ดีขึ้น” สอดคล้องกับชาวบ้านคนหนึ่งที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันว่า “พอตอนเย็นคนก็เริ่มจะเยอะนะ มันพลุกพล่านไม่สงบเหมือนเมื่อก่อนแล้ว พอสักตี 1 ก็เอาแล้วเสียงดังหนักมาก ตอนนั้นต้องติดผ้าที่มันกันเสียง ปิดประตู หน้าต่าง เสียงก็ยังดังอยู่แถมไม่ได้” แล้วอยากให้หน่วยงานไหนเข้ามาช่วยเหลือแก้ไขไหม “ก็อยากนะ เป็นเทศบาลก็ได้เพราะเทศบาลเค้าดูแลชุมชนอยู่แล้ว ตำรวจก็น่าจะช่วยด้วยไม่ใช่แค่มาดูเฉยแล้วก็ไป อยากให้กำหนดเวลาในการปิดฝับ บางทีจะตี 2 แล้วยังเสียงดังอยู่เลยอยากให้อีกช่วยกัน”

ด้านการสร้างเครือข่ายในทุกภาคส่วนคนในชุมชนได้ให้ความคิดเห็นในการร่วมมือกันในการเข้าร่วมประชุมเมื่อเทศบาลขอความร่วมมือในงานเทศกาลต่างๆ ซึ่งคนในชุมชนได้ให้ทัศนคติในการร่วมมือว่า “เวลาเทศบาลมีงานก็จะแจ้งกับหัวหน้าชุมชนทุกชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานศึกษา นักธุรกิจ ฯลฯ เพื่อให้เข้าประชุมร่วมกัน และก็แจกงานให้แต่ละหน่วยงานและชุมชนไปทำ อย่างที่ผ่านมามีวันสงกรานต์ก็ให้เจ้าหน้าที่ของชุมชนไปนั่งให้บริการตามจุดบริการต่างๆ ที่เทศบาลจัดให้ เพื่อได้ทำงานร่วมช่วยเหลือกันดี” มีหัวหน้าชุมชนหนึ่งให้ความคิดเห็นว่า “เวลามีงานของเทศบาลให้เราช่วยเหลือกันก็ได้รับความร่วมมือจากชุมชนอื่นดี แต่เวลาทางชุมชนขอให้เทศบาลสนับสนุนทุนเพื่อที่จะนำมาใช้ในการบริการกลับไม่ค่อยได้รับเท่าที่ควร อยากให้ช่วยเหลือบ้าง ไม่ต้องมากก็ได้” ซึ่งตรงกับคนในชุมชนที่กล่าวว่า “อยากให้เทศบาลช่วยเหลือเรื่องงบประมาณในการนำมาทำกิจกรรมที่เทศบาลได้ให้มาบ้างสัก 10,000 ก็ได้ บางทีเราต้องจ่ายกันเองไม่ไหว”

ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หัวหน้าชุมชนเกี่ยวกับการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยหัวหน้าชุมชนได้กล่าวว่า “มีการจัดอบรมเหมือนกัน ให้ทำโครงการงานต่างๆ ไปเสนอกับเทศบาลว่าเราจะทำอะไรกันบ้างแล้วส่งให้เทศบาลเค้าดู อย่างเร็วๆ นี้ก็จะจัดอบรมเรื่องการทำอาหารซึ่งทางกศน. เค้าจะมาสอนเพื่อเป็นอาชีพ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีอาชีพเสริมและนำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาขายแก่นักท่องเที่ยว เพราะใช้ของที่มีอยู่ในชุมชนไม่ทำลายธรรมชาติด้วย” สอดคล้องกับความคิดของคนในชุมชนหนึ่งว่า “ทางโรงเรียนในหมู่บ้านเขาตะเกียบมีการอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านในการปลูกป่าชายเลน คือ ก่อนที่เราจะไปปลูกป่าก็ต้องให้ความรู้แก่ชาวบ้านก่อน ซึ่งนักเรียนจะเป็นคนให้ความรู้เอง” และยังตรงกับคนในชุมชนที่ว่า “อย่างหน่วยงานที่เค้าทำงานอยู่ คือ อสม. ก็ได้จัดให้ไปดูงาน เพื่อนำกลับมาพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง แต่ส่วนมากที่ได้ไปดูก็ดูกันเฉยๆ ไม่ได้นำมาใช้เลย” ผู้วิจัยยังถามอีกว่าน่าจะมีวิธีการไหนที่จะนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาพัฒนา “อยากให้เทศบาลมีการส่งเสริมที่มากกว่านี้ โดยการให้งบประมาณ ไม่ต้องมากก็ได้ สัก 10,000 ก็ได้ เราจะ

“ได้มีทุนในการนำเงินมาช่วยในการทำงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ชายของให้นักท่องเที่ยวเพื่อฝรั่งจะ
“ได้รู้จักหัวหินมากกว่านี้ ฝรั่งชอบนะผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยมือ ก็ต้องให้เทศบาลช่วยเหลือ ส่งเสริม
ต่อไป”

จากการที่ได้สัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านเขตเทศบาลเมืองหัวหินผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่
สอดคล้องกับทัศนคติที่ประชาชนได้กล่าวมา และได้ประสบการณ์จากการที่ได้ไปสัมภาษณ์ว่า ถนน
หนทางของเทศบาลเมืองหัวหินมีการจราจรที่แน่นหนา และบางพื้นที่ไม่สามารถขยายได้ จึง
อยากให้เทศบาลมีการจัดระเบียบของการจราจร และพื้นที่ขายของของประชาชนในเทศบาล และ
ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในหัวหินที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น เขาหินเหล็กไฟ สถานีรถไฟ
น้ำตกป่าละอู ชายหาด ฯลฯ ให้มีการปรับปรุงดูแลรักษา ความสะอาดและปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ร่มรื่น
มากกว่านี้ และมีจุดบริการให้ความรู้เกี่ยวกับเส้นทางในการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวของแต่ละ
สถานที่ให้ชัดเจน และสุดท้ายขอเสนอแนะให้ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะ
เป็นเทศบาล ผู้ประกอบการ นักธุรกิจด้านโรงแรม ททท. กระจับจี้รี่ชั่นน์ ฯลฯ ควรจัดให้มีการ
ส่งเสริมให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
โดยจัดอบรมร่วมกับประชาชนให้มีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 อายุระหว่าง 20 ถึง 30 ปี จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3

2. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน โดยมีความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามลำดับ ในขณะที่ประชาชนมีความคิดเห็นในด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วนอยู่ในอันดับสุดท้าย

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ พบว่า จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุ ผู้ศึกษาดำเนินการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway-ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมและในรายด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ พบว่า จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้ศึกษาดำเนินการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway-ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผู้ศึกษาดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ในภาพรวม ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาประถมศึกษา

มัธยมศึกษา และอนุปริญญา มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญา มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรี และประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา อนุปริญญา มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน และด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญา มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรี และประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีกลุ่มระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ พบว่า จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอาชีพ ผู้ศึกษาดำเนินการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway-ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผู้ศึกษาดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว

ตามรายได้ต่อเดือน ผู้ศึกษาดำเนินการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway-ANOVA) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้อื่นต่างเดือนต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้อื่นต่างเดือนต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน และด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว ประชาชนที่มีรายได้อื่นต่างเดือนต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนที่มีรายได้อื่นต่างเดือนต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่แตกต่างกัน

ผู้ศึกษาดำเนินการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้อื่น พบว่า ในภาพรวม ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ ประชาชนที่มีรายได้อื่นต่างเดือนต่างกัน มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่แตกต่างกัน

ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนที่มีรายได้อื่นอยู่ในกลุ่มต่ำกว่า 10,000 บาท มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับประชาชนที่มีรายได้อื่นอยู่ในกลุ่มมากกว่า 20,000 บาท

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหินอยู่ในระดับปานกลางในทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว พบว่า ในภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดงานเทศกาลต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เช่น เทศกาลกินหมอย เทศกาลหัวหินรำลึก เทศกาลหัวหินแจ๊ส ฯลฯ อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในสื่อต่างๆ เช่น เว็บไซต์ นิตยสารท้องถิ่น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น การร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดโปรโมชั่นส่วนลดพิเศษในการท่องเที่ยว เช่น ลดราคาห้องพัก ตามลำดับ ในขณะที่ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ เช่น ระบบอีคอมเมิร์ซ (การจองและชำระเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต) ยังอยู่ในอันดับสุดท้าย

ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว พบว่า ในภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ การบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การจัดระบบความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การจัดระบบคุณภาพการบริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นเลิศตามลำดับ ในขณะที่ความคิดเห็นต่อการจัดบุคลากรรองรับในการให้บริการอย่างพอเพียงยังอยู่ในอันดับสุดท้าย

ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ในภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ การจัดทำโครงการเพื่อดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จัดอบรมเพื่อให้ความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่ประชาชนและภาคเอกชน การจัดตั้งหน่วยงานและคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ให้บริการและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ ในขณะที่ความคิดเห็นต่อการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับองค์ความรู้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยังอยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา ไชยชมพู (2546) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการการท่องเที่ยวอุทยานนกน้ำบึงบอระเพ็ดแบบยั่งยืน ตรงยุทธศาสตร์ที่ 2 และยุทธศาสตร์ที่ 3 เน้นการมี

ส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์ มีแนวทางดังนี้ สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม ในการคิดและตัดสินใจ ร่วมกันในชุมชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชนในการ พัฒนาการท่องเที่ยว สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและกิจกรรมท่องเที่ยว

ในด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ความ คิดเห็นต่อการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ในท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มา ท่องเที่ยวอยู่ในอันดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว อย่างเหมาะสม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การ ส่งเสริมสินค้าอันเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น ผ้าไหมพัลลว ตามลำดับ ในขณะที่ความคิดเห็นต่อการพัฒนาและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นอย่างเหมาะสม เช่น ไฟฟ้า ประปา การคมนาคม อยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพนิตนาถ วรรัฐิกา (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนหลังธรณี พิบติ (สีนามิ) ด้านการจัดการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมควรรฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ด้าน การพัฒนาและบริการสิ่งอำนวยความสะดวก ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า

ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน พบว่า ในภาพรวม ประชาชนมีความ คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการ ประสานงานร่วมกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชนในท้องถิ่นอยู่ใน อันดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ การประชุมเพื่อศึกษาและวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนการปฏิบัติงานตามข้อตกลงในความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามลำดับ ในขณะที่ความคิดเห็นต่อการจัดประชุมเพื่อลงนามความร่วมมือระหว่างภาครัฐและ เอกชน ยังอยู่ในอันดับสุดท้าย

จากผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อ เดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพเทศบาลเมือง หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มี เพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพ เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวลักษณ์ นวเจริญผล (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ นักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรีโดยใช้แบบสอบถาม

นักท่องเที่ยวจำนวน 300 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และการให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน และด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีข้อเสนอแนะ จำแนกในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า การพัฒนาและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นอย่างเหมาะสม เช่น ไฟฟ้า ประปา การคมนาคมของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในอันดับสุดท้าย ทางเทศบาลเมืองหัวหินควรมีการเพิ่มเติมระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา และการคมนาคมของแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอและรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น การให้บริการไฟฟ้า ควรมีการดูแลรักษาให้มีการใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ ส่วนการให้บริการทางประปา ทางเทศบาลควรมอบหมายให้กองการประปาเทศบาลเมืองหัวหินสำรวจความต้องการการใช้น้ำประปาในช่วงเทศกาลต่างๆ เพื่อประเมินความต้องการการใช้น้ำประปา เนื่องจากเทศบาลเมืองหัวหินเป็นเมืองที่มีสถานประกอบการบ้านพัก โรงแรมจำนวนมาก และในช่วงวันหยุดเทศกาลต่างๆ จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงต้องมีการให้บริการน้ำประปาอย่างเพียงพอ ส่วนการคมนาคมของแหล่งท่องเที่ยวภายในเทศบาลเมืองหัวหินยังมีการให้บริการน้อย ทางเทศบาลควรมีการให้บริการคมนาคมระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน เช่น รถทัวร์ รถตู้โดยสาร รถไฟ ที่สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และลดค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างรถให้บริการส่วนบุคคล

2. ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว พบว่า การส่งเสริมให้ภาคเอกชนเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ เช่นระบบอีคอมเมิร์ซ (การจูงและชำระเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต) ยังอยู่ในอันดับสุดท้าย ทางหอการค้าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรจัดให้มีการส่งเสริม อบรมให้ความรู้ ซึ่งอาจจะจัดในรูปแบบโครงการความร่วมมือ โดยประสานงานกับองค์กรที่มีศักยภาพในการให้ความรู้ทางด้านไอที เช่น สถานการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อจัดอบรมให้ความรู้แก่

ภาคเอกชน เพื่อให้มีการพัฒนาทางการตลาดเชิงรุก ซึ่งเป็นการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยว ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว พบว่า การจัดบุคลากรรองรับในการให้บริการอย่างพอเพียงยังอยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งบุคลากรผู้รับทำหน้าที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความพึงพอใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจก็จะเกิดความเชื่อใจ และกลับมาใช้บริการอีกในครั้งต่อไป หรือมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวแบบปากต่อปาก ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสถานประกอบการไม่ว่าทางภาคเอกชน หรือภาครัฐ จะต้องมีการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และสร้างจิตสำนึกในการจัดการให้บริการกับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การให้รางวัล โบนัสประจำปี หรือค่าตอบแทน เพื่อให้บุคลากรเกิดความซื่อสัตย์ต่อองค์กร ส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน พบว่า การจัดประชุมเพื่อลงนามความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนยังอยู่ในอันดับสุดท้าย ทางเทศบาลเมืองหัวหินและภาคธุรกิจท่องเที่ยว เช่น โรงแรม นักธุรกิจ สถานประกอบการ ฯลฯ และส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์ให้เห็นถึงความสำคัญ และผลประโยชน์ของการร่วมมือกันเป็นเครือข่าย เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเดียวกัน และต้องให้ความร่วมมือแก่กันเพื่อเกิดประโยชน์ที่เกื้อหนุนกัน เช่น การร่วมมือกันจัดงานเทศกาลของดีของท้องถิ่น เทศกาลอาหาร ซึ่งภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลเมืองหัวหิน ได้ร่วมมือกับภาคเอกชน คือ โรงแรม ร้านค้าในเขตเทศบาลเมืองหัวหิน ออกร้านขายอาหารที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละร้านค้าและโรงแรม เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัส ชื้อหารับประทาน เป็นต้น

5. ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า การรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับองค์ความรู้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยังอยู่ในอันดับสุดท้าย ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และเทศบาลเมืองหัวหินควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาและรักษาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งทั้งนี้เพราะประชาชนเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพราะประชาชนได้รับทั้งประโยชน์และผลกระทบที่เกิดจากแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเอง และที่สำคัญต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยว เนื่องจากรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว จะส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่นมีการ
หมุนเวียน และดีขึ้น

บรรณานุกรม

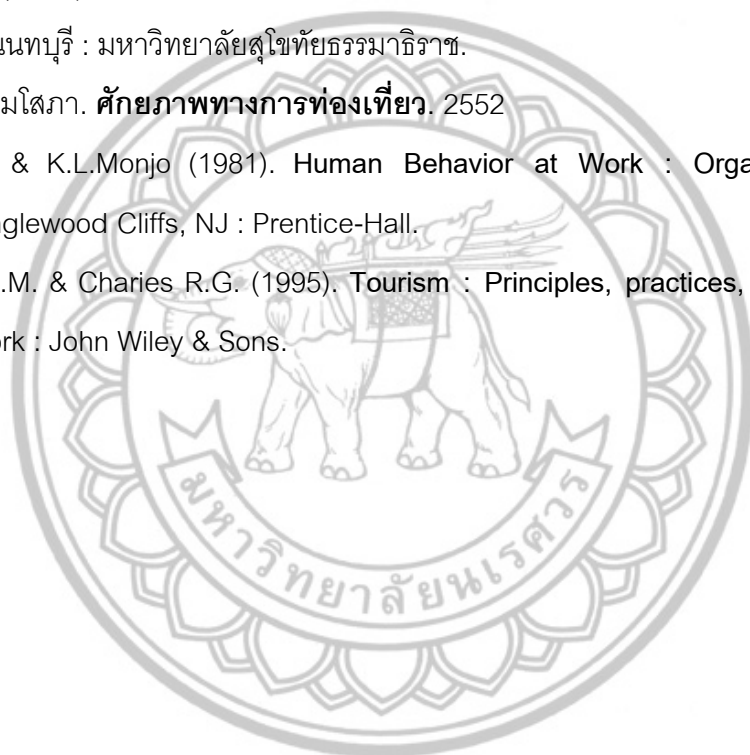
บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). **นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว**.
กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2535). **รายงานประจำปี 2535 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กาญจนา ไชยชมพู และคณะ. (2546). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานนกน้ำ
บึงบอระเพ็ดแบบยั่งยืน**. โปรแกรมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- กุลวรา สุวรรณพิมล. (2548). **หลักการมัดคุเทศก์**. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว.
- คุณครู .คอม. (2550). **องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<http://www.kunkroo.com/strategy.html>
- เจมส์ แอล เครตัน. (2543). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**.
แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนา
ประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.
- โฆเซิต ปันเปียมรัฎฐ์. (2543). **การพัฒนาประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2540). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมี
ส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร**.
วิทยานิพนธ์ ค.ศ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย ชื่นรำพันธุ์. (2552). **แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่
ตำบลทรายขาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่นไทย วิทยาลัยการปกครอง
ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2549). **การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา**.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2537). **การมีส่วนร่วมของชุมชน นโยบายและกลวิธี**. กรุงเทพฯ : ศักดิ์
โสภณ.

- ธวัช เขียมเจริญ. (2536). **บทบาทที่פקแบบประหยัดสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนเมือง : ศึกษาบริเวณถนนข้าสาร**. วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาการวางผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญนิษา เลิศนรเศรษฐ์. (2550). **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ : กรณีศึกษาลาดน้ำบางน้ำผึ้ง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นำชัย ทนุผล. (2542). **แนวคิดและวิธีการ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : สาขาวิชาการพัฒนาการท่องเที่ยว คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุญทัศน์ ลัทธิปัญญา. (2541). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในเขตป่าสงวน : กรณีศึกษาในประเทศลาว**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542ก). **การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2543). **การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เบญจมา จันทร์ และคณะ. (2549). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี**. รวมบทความการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. หน้า 91-100.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2542). **เอกสารประกอบการศึกษาวิชา สศ.651 : ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชนสาขาพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (2542). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพของอาชีพหลัก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2552). **แนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมไทย**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://dnfe5.nfe.go.th/ilp/soc2/so31-2_1.htm.
- พจนา สอนศรี. (2542). **การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยชุมชน**. เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรปริญญาโทสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พินิจ ลาภชนานันท์. (2539). **บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรัช เตชะรินทร์. (2534). **ชนบทไทย : กับการผันแปรในอนาคตภายหลังการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : พี เอ ลีฟวิ่ง จำกัด.
- พินิตนาถ วนรัฐีกาล. (2550). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนหลังธรณีพิบัติภัย(สึนามิ) : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา**. สารະนิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2530). **การพัฒนาองค์การ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยฯ.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2541). **การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ราณี อธิชัยกุล. **ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย หน่วยที่ 1-8 นนทบุรี : ชวนชม**, 2546
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2544). **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของชุมชน**. อนุสาร อ.ส.ท.42(5),113.
- วิชัย เทียนน้อย. (2540). **การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิมล วิโรจน์พันธ์. (2548). **การท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : แสงดาว
- วิวัฒน์ชัย บุญภักดี. **“ท้องถิ่นจะช่วยให้การท่องเที่ยวได้อย่างไร” จุลสารการท่องเที่ยว**, 2530
- วรรณภา วงษ์วานิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2546). **งานมัคคุเทศก์ 1**. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนครศรีอยุธยา : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- สุรีย์ บุญญานุกงศ์. (2539). **ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สันติ น้อยปาน. **การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในหมู่บ้านข้างในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานตอนใต้เพื่อการเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวแบบอื่นๆ**. ภาคนิพนธ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 2550
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2531). **ศึกษาเบื้องต้นเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ส่วนที่ 1**. ม.ป.ท.

- สมชาย สนั่นเมือง. (2541). **ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว**. จุลสารการท่องเที่ยว. 17(2).
- สร้อยดี อาสาสมัครพิกิจ. (2542). **การศึกษาเพื่อหาปัจจัยในการกำหนดความพร้อมของผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สินธุ์ สโรบล. (2545). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการทรัพยากรเพื่อเศรษฐกิจของชุมชน (1)**. จดหมายข่าวสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 3(1).
- อร สี่แพร. (2549). **การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยที่ 8-15**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัศวิน พรหมไธภา. **ศักยภาพทางการท่องเที่ยว**. 2552
- Misra, D, & K.L.Monjo (1981). **Human Behavior at Work : Organization Behavior**. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Robert, W.M. & Charies R.G. (1995). **Tourism : Principles, practices, philosophies**. New York : John Wiley & Sons.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยนเรศวร

แบบสอบถาม

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการค้นคว้าอิสระ ของนักศึกษามหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
โรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยผู้วิจัยหวังว่าการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ใน
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่อไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2. อายุ	☐ อายุต่ำกว่า 20 ปี	☐ 20 – 30 ปี
	☐ 31 – 40 ปี	☐ 41 – 50 ปี
	☐ 51 ปีขึ้นไป	
3. ระดับการศึกษา	☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษา
	☐ อนุปริญญา	☐ ปริญญาตรี
	☐ สูงกว่าปริญญาตรี	
4. อาชีพ	☐ เกษตรกรรม	☐ ค้าขาย
	☐ พนักงานบริษัท / ลูกจ้าง	☐ รับราชการ
	☐ นักเรียน / นักศึกษา	☐ ธุรกิจส่วนตัว
	☐ อื่น ๆ ระบุ.....	
5. รายได้	☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 10,001 – 15,000 บาท
	☐ 15,001 – 20,000 บาท	☐ มากกว่า 20,000 บาท

ส่วนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อที่	แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด 1	น้อย 2	ปานกลาง 3	มาก 4	มากที่สุด 5
ด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก						
1.	มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นอย่างเหมาะสม เช่น ไฟฟ้า ประปา การคมนาคม เป็นต้น					
2.	มีการส่งเสริมสินค้าอันเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น ผ้าไหมพัสดร์					
3.	มีการส่งเสริมและพัฒนาทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม					
4.	มีการศึกษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆในท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว					
5.	มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว					
ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว						
1.	มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในสื่อต่างๆ เช่น เว็บไซต์ นิตยสารท้องถิ่น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น					
2.	มีการจัดงานเทศกาลต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เช่น เทศกาลกินหอย เทศกาลหัวหินรำลึก เทศกาลหัวหินแจ๊ส ฯลฯ					
3.	มีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดโปรโมชั่นส่วนลดพิเศษในการท่องเที่ยว เช่น ลดราคาห้องพัก					
4.	มีการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ เช่นระบบอีคอมเมิร์ซ (การจองและชำระเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ต)					
ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว						
1.	มีการจัดบุคลากรรองรับในการให้บริการอย่างพอเพียง					
2.	มีการจัดระบบความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว					
3.	มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว					
4.	มีการจัดระบบคุณภาพการบริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นเลิศ					
5.	มีการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง					

ข้อที่	แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น				
		น้อยที่สุด 1	น้อย 2	ปานกลาง 3	มาก 4	มากที่สุด 5
ด้านการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทุกภาคส่วน						
1.	มีการจัดประชุมเพื่อลงนามความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน					
2.	มีการวางแผนการปฏิบัติงานตามข้อตกลงในความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน					
3.	มีการประชุมเพื่อศึกษาและวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยว					
4.	มีการประสานงานร่วมกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชนในท้องถิ่น					
ด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน						
1.	มีการจัดตั้งหน่วยงานและคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ให้บริการและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
2.	จัดอบรมเพื่อให้ความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแก่ประชาชนและภาคเอกชน					
3.	มีการจัดทำโครงการเพื่อดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง					
4.	มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
5.	มีการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับองค์ความรู้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน					

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว

เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ตำแหน่งปัจจุบัน.....

ตอนที่ 2 หัวข้อสนทนา

1. ท่านมีแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านการพัฒนาสินค้า บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหินอย่างไร
2. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหินอย่างไรบ้าง
3. ท่านมีแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองหัวหิน อย่างไร
4. ท่านคิดว่าการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรแบ่งเป็นกี่ภาคส่วน และการพัฒนาของแต่ละภาคส่วนมีผลดีอย่างไรกับการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน
5. ท่านคิดว่าควรมีการส่งเสริมด้านการให้บริการด้านองค์ความรู้แก่ประชาชนนักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากน้อยแค่ไหน และมีวิธีการอย่างไร

นางสาวศิริกานดา ชูชื่น

นิสิตปริญญาโท สาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้สัมภาษณ์

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล ศิริกานดา ชูชื่น
วัน เดือน ปี เกิด 11 กรกฎาคม 2520
ที่อยู่ปัจจุบัน 58 หมู่ 6 ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
76150
ที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์หัวหิน
ถ.เพชรเกษม ต.หัวหิน อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77110
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียน
ประสบการณ์การทำงาน
พ.ศ. 2544 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2534 คบ. (การศึกษาปฐมวัย)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

